

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
CHILDHOOD AND GROWING UP**

Day and Date : Thursday, 3-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book Page No. 3.
2) **All** questions are **compulsory**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct answer :

14

- 1) The process of socialization begins firstly in
A) School B) Society C) Family D) Friend
- 2) In the Gardner's multiple intelligence theory _____ intelligence is not included.
A) Art B) Music C) Logical D) Linguistic
- 3) The originator of constructivism is
A) Newton B) John Dewey C) Wigotsky D) None of the above
- 4) The following _____ is not the step of human development.
A) Physical B) Linguistic C) Cognitive D) Caste
- 5) The following _____ is not the affecting factor for the socialization of child.
A) Caste B) Food C) Gender D) Class
- 6) The concept of emotional intelligence is stated by
A) Spearman B) Denial Golman C) Nun D) Bruner
- 7) _____ period is known as a adolescence period in the human life.
A) 14 to 17 B) 12 to 17 C) 10 to 18 D) 13 to 19
- 8) For slow learner child _____ method should be used by the teacher.
A) Narration B) Project C) Brain storming D) Discovery
- 9) _____ is not characteristic of slum area.
A) Crowd B) Dirty C) Cleanliness D) Poverty
- 10) Theory of moral development is stated
A) Erikson B) Piaget C) Kohlburg D) None of the above
- 11) Tribal society is called
A) Schedule Caste B) Other backward class
C) Schedule Tribes D) None of the above
- 12) Later childhood period is
A) 2 to 5 B) 5 to 12 C) 13 to 19 D) 8 to 10
- 13) _____ is not a characteristic of talented student.
A) Clever B) Honest C) Lazy D) None of the above
- 14) _____ is a effective media of social change.
A) Family B) Friend C) Story D) Cinema

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

14

- 1) सामाजिकरणाची प्रक्रिया प्रथमतः _____ येथे सुरु होते.
अ) शाळा ब) समाज क) कुटुंब ड) मित्र
- 2) गार्डनरच्या बुद्धिमत्ता उपपत्तीमध्ये _____ बुद्धिमत्तेचा समावेश नाही.
अ) कला ब) संगीत क) तार्किक ड) भाषिक
- 3) ज्ञानरचनावादाचा उद्गाता _____ याला मानले जाते.
अ) न्यूटन ब) जॉन ड्यूई क) वायगोटस्की ड) यापैकी नाही
- 4) मानवी विकासाचा _____ हा टप्पा नाही.
अ) शारीरिक ब) भाषिक क) बोधात्मक ड) जात
- 5) बालकाच्या सामाजिकरणावर परिणाम करणारा _____ घटक नाही.
अ) जात ब) अन्न क) लिंग ड) वर्ग
- 6) भावनिक बुद्धिमत्तेची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) स्पिररमन ब) डॅनियल गोलमन क) नन ड) ब्रूनर
- 7) मानवी जीवनातील _____ हा काळ कुमारावस्थेचा काळ म्हणून ओळखतात.
अ) 14 ते 17 ब) 12 ते 17 क) 10 ते 18 ड) 13 ते 19
- 8) सावकाश शिकणाऱ्या बालकांसाठी _____ या पद्धतीचा वापर शिक्षकांनी करावा.
अ) कथाकथन ब) प्रकल्प क) बुद्धिमंथन ड) शोधन
- 9) झोपडपट्टीचे _____ हे वैशिष्ट्य नाही.
अ) गर्दी ब) गलिच्छ क) स्वच्छता ड) गरिबी
- 10) नैतिक विकासाची उपपत्ती _____ यांनी मांडली.
अ) एरिक्सन ब) पियाजे क) कोहलबर्ग ड) यापैकी नाही
- 11) आदिवासी समाजाला _____ प्रवर्ग म्हणतात.
अ) अनुसूचित जाती ब) इतर मागास वर्ग क) अनुसूचित जमाती ड) यापैकी नाही
- 12) उत्तर बाल्यावस्थेचा कालावधी _____ हा होय.
अ) 2 ते 5 वर्षे ब) 5 ते 12 वर्षे क) 13 ते 19 वर्षे ड) 8 ते 10 वर्षे
- 13) प्रतिभावान विद्यार्थ्यांचे _____ हे वैशिष्ट्य नाही.
अ) हुशार ब) प्रामाणिक क) आळशी ड) यापैकी नाही
- 14) _____ हे समाज परिवर्तनाचे प्रभावी माध्यम आहे.
अ) कुटुंब ब) मित्र क) कथा ड) सिनेमा

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
CHILDHOOD AND GROWING UP**

Day and Date : Thursday, 3-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 56

Instruction : All questions are compulsory.

2. Answer **any one** of the following : **10**
- 1) What is meant by socialization ? How social change effects on a child ?
 - 2) What is meant by gifted children ? Discuss the characteristics of gifted children.
3. Answer **any one** of the following : **10**
- 1) What is meant by growth and development ? Explain the general principle of development.
 - 2) Define the adolescent and explain the challenges and problems of this stage.
4. Answer **any four** of the following : **20**
- 1) Explain the importance of self concept.
 - 2) What is the role of teacher in establishing identity with respect to media ?
 - 3) What is the impact of home language on learner ?
 - 4) Which are the problem of child who lived in slum area ?
 - 5) What is the concept of dyslexics ?
5. Answer **any four** of the following : **16**
- 1) What is an interest ?
 - 2) What is the importance of values ?
 - 3) Write the role of teacher in counselling.
 - 4) What is meant by biographies ?
 - 5) State the impact of different parenting styles on child development.

मराठी रूपांतर

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 10
- 1) सामाजिकरण म्हणजे काय ? सामाजिक परिवर्तनाचा बालकावर कसा परिणाम होतो ?
 - 2) प्रतिभावान बालक म्हणजे काय ? प्रतिभावान बालकाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 10
- 1) वाढ व विकास म्हणजे काय ? विकासाची सामान्य तत्त्वे स्पष्ट करा.
 - 2) कुमारावस्थेची व्याख्या देऊन या अवस्थेतील आव्हाने व समस्या स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 20
- 1) स्व-संकल्पनेचे महत्व स्पष्ट करा.
 - 2) माध्यमाच्या संदर्भात ओळख निर्माण करण्यामध्ये शिक्षकाची भूमिका काय ?
 - 3) अध्ययनार्थीच्या घरातील भाषेचे परिणाम काय ?
 - 4) झोपडपट्टीत राहणाऱ्या मुलांच्या समस्या कोणत्या ?
 - 5) वाचन अक्षमता ही संकल्पना काय आहे ?
5. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
- 1) अभिरुची म्हणजे काय ?
 - 2) मूल्यांचे महत्व काय ?
 - 3) समुपदेशनामध्ये शिक्षकाची भूमिका लिहा.
 - 4) आत्मचरित्र म्हणजे काय ?
 - 5) मुलांच्या विकासावर विविध पालक शैलीचा होणारा परिणाम सांगा.

SLR-IC – 2

Seat No.	
----------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION

Day and Date : Saturday, 5-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks :70

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**
3) Figures on **right side** shows marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Family is _____ of social interaction.
a) A closed system b) A opened system c) A free system d) Above all
- 2) Inferior complex and higher and lower in status are the main aspect of _____.
a) Social unity b) Social diversity c) Social control d) Above all
- 3) Analysis of data is the part of _____.
a) Collection b) Codification c) Interpretation d) Above all
- 4) Entertainment, realistic approach and positive attitude are the ways of removing _____.
a) Tears, Worries and Tension b) Tears, Worries and Joy
c) Tears, Worries and Pride d) Tears, Worries and Proud
- 5) Education is free, compulsory and universal at the age of child _____ as per Indian constitution.
a) 7 to 12 b) 7 to 13 c) 7 to 14 d) 7 to 15
- 6) A case study is used in _____ field.
a) Medical field b) Educational field c) Research field d) Above all
- 7) Religion is mainly related to _____.
a) Humanity b) Society c) Nationality d) None of above
- 8) Tribes have given special facilities under the act of _____ Indian Constitution.
a) 330, 332 and 334 b) 330, 332 and 345 c) 330, 332 and 346 d) 330, 332 and 347
- 9) Meadow school is started by _____.
a) Baba Amte b) Anutai Wagh c) Tarabai Modak d) Above all
- 10) 'Child Labour Act of Indian Constitution is not take _____ age group of children for work.
a) 6 to 14 b) 6 to 15 c) 6 to 16 d) 6 to 17
- 11) Theory, concept, fact, rule and formula are the diversity of _____.
a) Knowledge b) Experience c) Science d) Above all
- 12) Experience of 'Moon' of Aramstrong was _____ type.
a) Direct b) Indirect c) Direct and Indirect d) None of above
- 13) 'Senses' are the best collectors of acquiring _____.
a) Knowledge b) Experience c) Information d) Above all
- 14) Caste is based on _____.
a) Class b) Birth c) Colour d) None of above

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१४

- १) कुटुंब ही सामाजिक आंतरक्रियाची _____ आहे.
a) एक बंदिस्त b) एक खुली संस्था c) एक मुक्त संस्था d) वरील सर्व
- २) न्यूनगंड गुंता व दर्जातील उच्च-नीचता ही दोन मुख्य अंगे _____ आहेत.
a) सामाजिक एकता b) सामाजिक विविधता c) सामाजिक करार d) वरील सर्व
- ३) माहितीचे विश्लेषण _____ चा भाग आहे.
a) संकलन b) सांकेतीकरण c) अर्थनिर्वचन d) वरील सर्व
- ४) मनोरंजन, वास्तववादी आणि सकारात्मक दृष्टिकोन हे _____ कमी करण्याचे मार्ग आहेत.
a) अश्रु, चिंता आणि ताणतणाव b) अश्रु, चिंता आणि आनंद
c) अश्रु, चिंता आणि स्वाभिमान d) अश्रु, चिंता आणि अभिमान
- ५) भारतीय घटनेनुसार वय वर्ष _____ यामधील बालकांचे मोफत, सक्तीचे व सार्वत्रिक शिक्षण आहे.
a) ७ ते १२ b) ७ ते १३ c) ७ ते १४ d) ७ ते १५
- ६) व्यक्ति अभ्यास _____ क्षेत्रात वापरतात.
a) वैद्यकीय b) शैक्षणिक c) संशोधन d) वरील सर्व
- ७) धर्म प्रामुख्याने _____ शी संबंधीत आहे.
a) मानवता b) समाज c) राष्ट्रीयत्व d) वरीलपैकी एकही नाही
- ८) भारतीय राज्यघटनेच्या कलमे _____ ने आदिवासींना विशेष तरतुदी देण्यात आल्या आहेत.
a) 330, 332 आणि 334 b) 330, 332 आणि 345
c) 330, 332 आणि 346 d) 330, 332 आणि 347
- ९) 'कुरण शाळा' _____ यांनी सुरु केली.
a) बाबा आमटे b) अनुताई वाघ c) ताराबाई माडेक d) वरील सर्वांनी
- १०) भारतीय घटनेच्या 'बाल कामगार कायदानुसार' _____ वयोगटातील मुलांकडून काम करून घेता येणार नाही.
a) ६ ते १४ b) ६ ते १५ c) ६ ते १६ d) ६ ते १७
- ११) सिद्धांत, संज्ञा, तथ्ये, नियम व सूत्र हे _____ ची विविधता आहे.
a) ज्ञान b) अनुभाव c) विज्ञान d) वरील सर्व
- १२) नील आर्मस्ट्रॉंगचे चंद्रावरील अनुभव हे _____ प्रकारचे आहेत.
a) प्रत्यक्ष b) अप्रत्यक्ष c) प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष d) वरीलपैकी एकही नाही
- १३) 'ज्ञानेंद्रिय' हे _____ मिळविण्याचे सर्वोत्कृष्टता प्राप्त करणारे आहेत.
a) ज्ञान b) अनुभव c) माहिती d) वरील सर्व
- १४) जात _____ वर आधारित असते.
a) वर्ग b) जन्म c) रंग d) वरील सर्व

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION**

Day and Date : Saturday, 5-5-2018

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures on right side shows marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is a concept of social diversity ? What are the various levels of social diversity ?
What is the role of teacher in social diversity ?
- OR
- 2) What is preamble of Indian Constitution ? What are the fundamental rights and duties ?
How do you develop fundamental rights in the students.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is Liberalization ? What is Globalization ? How do we use liberalization and globalization in education ?
- 2) What is a marginalized group ? What programmes do we use for marginalized group of women and tribal people ?
4. Answer the questions in brief (**any four**) : **20**
- a) What are the Indian Constitutional values ?
- b) What is survey ? What are the characteristics of survey ?
- c) What is universalization of education ?
- d) How do you shape of school education ?
- e) What is knowledge and experience diversity ?
5. Answer the questions in brief (**any four**) : **16**
- a) What is 'Nai-talim Education' ?
- b) How is mid-day meal programme useful for tribal students ?
- c) Explain the concept of multipurpose school.
- d) What are the Directive Principles of Indian Constitution ?
- e) What is the role of family for maintaining 'peace' ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) सामाजिक विविधतेची संकल्पना म्हणजे काय ? सामाजिक विविधतेच्या वेगवेगळ्या पातळ्या कोणत्या ? सामाजिक विविधतेमध्ये शिक्षकाचे भूमिका कोणती ?
- किवां**
- २) भारतीय घटनेचा सरनामा म्हणजे काय ? मूलभूत अधिकार व कर्तव्ये कोणती ? तुम्ही विद्यार्थ्यांमध्ये मूलभूत कर्तव्ये कसे विकसित कराल ?
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) सार्वत्रिकरण म्हणजे काय ? जागतिकीकरण म्हणजे काय ? आपण सार्वत्रिकरण व जागतिकीकरण शिक्षणात कसे वापराल ?
- २) सीमावर्तीय गट म्हणजे काय ? सीमावर्तीय स्त्रिया व जमातीच्या गटासाठी कोणते उपक्रम वापराल ?
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : २०
- a) भारतीय राज्यघटनेचे कोणकोणती मूल्ये आहेत ?
- b) सर्वेक्षण म्हणजे काय ? सर्वेक्षणाची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत ?
- c) सार्वत्रिकरणाचे शिक्षण म्हणजे काय ?
- d) शालेय शिक्षणाला तुम्ही कसा आकार द्याल ?
- e) ज्ञान व अनुभवाची विविधता म्हणजे काय ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : १६
- a) 'नई-तालीम शिक्षण' म्हणजे काय ?
- b) मध्यान्ह भोजनाचा उपक्रम जमातीच्या विद्यार्थ्यांना कसा उपयोगी आहेत ?
- c) बहुउद्देशीशाळेची संकल्पना स्पष्ट करा.
- d) भारतीय राज्यघटनेची मार्गदर्शक तत्त्वे कोणती ?
- e) 'शांतता' निर्मितीकरीता कुटुंबाची भूमिका कोणती ?

SLR-IC – 3

Seat
No.

--

Set **P**

B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
LANGUAGE ACROSS THE CURRICULUM

Day and Date : Tuesday, 8-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side numbers indicate marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) A tool of expressing thoughts, emotions, experiences and ideas is
 - a) Culture
 - b) Language
 - c) Politics
 - d) Religion
- 2) A language spoken in our home means
 - a) Mother-Tongue
 - b) National Language
 - c) Foreign Language
 - d) International Language
- 3) The type of verbal communication is
 - a) Facial Expressions
 - b) Hand Movements
 - c) Eye Contacts
 - d) Written
- 4) The useful activity in speaking skill is
 - a) Ups and Downs in sound
 - b) Punctuations
 - c) Silent Reading
 - d) Essay Writing
- 5) The aesthetic and rhythmic qualities of language are related to
 - a) Prose
 - b) Grammar
 - c) Poetry
 - d) Novel
- 6) The science of explaining language is
 - a) Grammar
 - b) Prose
 - c) Story
 - d) Poetry
- 7) The place of articulation of 'Da' is
 - a) Lips
 - b) Nose
 - c) Ear
 - d) Dental

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा.

7

- 1) विचार, भावना, अनुभव आणि कल्पना व्यक्त करण्याचे _____ हे साधन आहे.

अ) संस्कृती	ब) भाषा
क) राजकारण	ड) धर्म
- 2) आपल्या घरात बोलली जाणारी भाषा म्हणजे

अ) मातृ भाषा	ब) राष्ट्र भाषा
क) परकीय भाषा	ड) आंतरराष्ट्रीय भाषा
- 3) शाब्दिक संप्रेषणाचा _____ हा प्रकार आहे.

अ) चेहऱ्यावरील हावभाव	ब) हाताच्या हालचाली
क) नजरेशी नजर मिळविणे	ड) लेखी
- 4) भाषण कौशल्यातील _____ ही उपयुक्त कृती आहे.

अ) आवाजातील चढ आणि उतार	ब) विरामचिन्हे
क) मौन वाचन	ड) निबंध लेखन
- 5) भाषेची सौंदर्यानुभव आणि तालबद्धता ही गुणवैशिष्ट्ये _____ शी संबंधित आहेत.

अ) गद्य	ब) व्याकरण
क) पद्य	ड) कादंबरी
- 6) भाषेचे स्पष्टीकरण करणारे शास्त्र _____ हे आहे.

अ) व्याकरण	ब) गद्य
क) कथा	ड) पद्य
- 7) 'द्' चे उच्चारस्थान _____ आहे.

अ) ओष्ठ्य	ब) नाक
क) कान	ड) दंत्य

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
LANGUAGE ACROSS THE CURRICULUM**

Day and Date : Tuesday, 8-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side numbers indicate marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

- 1) Explain the application of the teacher etiquettes and manners in the classroom.
- 2) Explain the steps of Prose Lesson Plan.

3. Answer the following questions in brief :

- 1) Explain the characteristics of good communication. **5**
- 2) State the importance of reading skill. **5**

OR

- 1) Explain the benefits of language across the curriculum approach. **5**
- 2) Explain the concept of “Language Culture”. **5**

4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**

- 1) State the importance of language.
- 2) Explain the places of articulation.
- 3) Explain the concept of “Language Diversity”.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) वर्गवातावरणात शिक्षकाच्या शिष्टाचाराचे उपयोजन स्पष्ट करा.
 - 2) गद्य पाठ नियोजनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- 1) चांगल्या संप्रेषणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 5
 - 2) वाचन कौशल्याचे महत्व विशद करा. 5
- किंवा**
- 1) अभ्यासक्रमांतर्गत भाषा दृष्टिकोनाचे फायदे स्पष्ट करा. 5
 - 2) “भाषा संस्कृती” संकल्पना स्पष्ट करा. 5
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- 1) भाषेचे महत्व विशद करा.
 - 2) उच्चार स्थाने स्पष्ट करा.
 - 3) “भाषा विविधता” संकल्पना स्पष्ट करा.
-

SLR-IC – 4

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Part – I) (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
UNDERSTANDING DISCIPLINES & SUBJECTS

Day and Date : Saturday, 12-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) *The figures to the right indicate the marks.*
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative.

7

- 1) The universal harmony can be nurtured through _____ subject.
a) Geography b) History c) Arts d) Language
- 2) Student tells definition of matter shows the correlation between _____ subjects.
a) Science – Marathi b) Science – English
c) Science – Mathematics d) Science – Social Science
- 3) The aim of Education is _____
a) to get degree b) to get social status
c) to create earning source d) selfrealisation
- 4) Science means _____ knowledge.
a) structured b) modern c) progressive d) useful
- 5) _____ ability is developed through Mathematics.
a) To calculate b) To draw figures
c) To develop creativity d) To measure
- 6) Geography means continuous study of interactions of _____
a) Earth and solar system b) Human and nature
c) Earth and human d) Human and agriculture
- 7) Due to History subject _____ is developed.
a) memory b) imaginary
c) memory and imaginary d) creativity

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा.

7

- 1) विश्व सद्भावना _____ विषयातून रूजविता येते.
 a) भूगोल b) इतिहास c) कलाशाखा d) भाषा
- 2) विद्यार्थी पदार्थांच्या संज्ञा सांगतो हे _____ विषयांमधील सहसंबंध आहे.
 a) विज्ञान-मराठी b) विज्ञान-इंग्लीश
 c) विज्ञान-गणित d) विज्ञान-सामाजिकशास्त्र
- 3) शिक्षणाचे ध्येय _____ आहे.
 a) पदवी मिळविणे b) सामाजिक दर्जा मिळविणे
 c) आर्थिक स्रोत विकसित करणे d) आत्मसाक्षात्कार
- 4) विज्ञान म्हणजे _____ ज्ञान होय.
 a) सुरचित b) आधुनिक c) प्रगतीदर्शक d) उपयुक्त
- 5) गणित विषयामधून _____ क्षमता विकसित होते.
 a) गणन करणे b) आकृत्या काढणे c) सर्जनशीलता d) मापन करणे
- 6) भूगोल म्हणजे _____ यांच्या आंतरक्रियांचा सातत्याने केला जाणारा अभ्यास होय.
 a) पृथ्वी व सूर्यमाला b) मानव व निसर्ग c) पृथ्वी व मानव d) मानव व शेती
- 7) इतिहासामूळे _____ चा विकास होतो.
 a) स्मरण b) कल्पनाशक्ती
 c) स्मरण व कल्पनाशक्ती d) सर्जनशीलता

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Part – I) (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
UNDERSTANDING DISCIPLINES & SUBJECTS

Day and Date : Saturday, 12-5-2018

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **The figures to the right indicate the marks.**

2. Write aims of Education. Illustrate role of education to develop National integration. 10

OR

Education is an interdisciplinary subject – explain with suitable examples. 10

3. Write role of languages in social reconstruction. Write role of teacher while teaching multilingual students. 10

OR

a) Write the importance of language. 10

b) Write the role of education in establishing International understanding.

4. Write the answer of following questions (**any 2**) : 8

- 1) Write the nature of Mathematics subject.
- 2) Write the impact of science in day today life.
- 3) Write the process of education.

मराठी रूपांतर

2. शिक्षणाची ध्येये लिहा. राष्ट्रीय एकात्मता विकसनासाठी शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा. 10

किंवा

शिक्षणशास्त्र हा आंतरविद्याशाखीय विषय आहे – सोदाहरण स्पष्ट करा. 10

Set P

3. सामाजिक पुनर्रचनेत भाषांची भूमिका लिहा. बहुभाषीक विद्यार्थ्यांना अध्यापन करताना शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. 10

किंवा

- अ) भाषेचे महत्व लिहा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य प्रस्थापित करण्यासाठी शिक्षणाची भूमिका लिहा. 10
4. खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही 2) : 8
- 1) गणित विषयाचे स्वरूप लिहा.
 - 2) विज्ञान विषयाचा दैनंदिन जीवनावर होणारा प्रभाव लिहा.
 - 3) शिक्षणाची प्रक्रिया लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
LEARNING AND TEACHING

Day and Date : Friday, 4-5-21018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 20 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct answer :

14

- 1) The writer of 'De Anima' book is _____
a) Aristotle b) Plato c) Socratis d) None of them
- 2) _____ is not a psychology study method.
a) Introspection b) Observation c) Assessment d) Experimental
- 3) _____ is not a main factor of affecting the learning.
a) Knowledge b) Values c) Skills d) Uniform
- 4) Two factor theory of intelligence stated by _____
a) Thorndike b) Spearman c) Gardner d) None of them
- 5) _____ is a type of defense mechanism.
a) Confidence b) Leadership c) Day dreaming d) None of them
- 6) _____ is a type of attention.
a) Habitual attention b) Total attention
c) Positive attention d) None of them
- 7) _____ tool should be used to study the interactionship between students.
a) Observation b) Cumulative record card
c) Sociometry d) Checklist
- 8) Learning consist in building up new associative bonds between situation and response. This statement is related to _____ theory.
a) Bandura b) Thorndike c) Asubel d) Pavlov
- 9) For the job of telephone operator _____ memory is essential.
a) temporary b) permanent c) mechanical d) logical
- 10) In constructivist approach of teaching and learning _____ has no importance.
a) activity b) textbook
c) self experience d) reference book
- 11) The main source of the motivation is _____
a) attitude b) interest c) need d) habit
- 12) _____ is stated the classroom interaction analysis method.
a) Thorndike b) Rogers c) Skinner d) Flander
- 13) Types of personality related to body structure stated by _____
a) Binet b) Kretschmer
c) Thorndike d) None of them
- 14) First psychological lab formed by _____
a) Binet b) Woundt c) Freud d) None of them

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) _____ ही मानसशास्त्राची अभ्यास पद्धती नाही.
अ) ऑरिस्टॉटल ब) प्लेटो क) सॉक्रेटिस ड) यापैकी नाही
- 2) _____ ही मानसशास्त्राची अभ्यास पद्धती नाही.
अ) आत्मनिरीक्षण ब) निरीक्षण क) मूल्यमापन ड) प्रायोगिक
- 3) अध्ययनावर परिणाम करणारा _____ प्रमुख घटक नाही.
अ) ज्ञान ब) मूल्ये क) कौशल्ये ड) गणवेश
- 4) बुद्धिमत्तेचा द्विघटक सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) थॉर्नडाईक ब) स्पिररमन क) गार्डनर ड) यापैकी नाही
- 5) _____ ही संरक्षण यंत्रणा आहे.
अ) आत्मविश्वास ब) नेतृत्व क) दिवास्वप्न ड) यापैकी नाही
- 6) _____ हा अवधानचा प्रकार आहे.
अ) अभ्यास अवधान ब) एकूण अवधान
क) सकारात्मक अवधान ड) यापैकी नाही
- 7) विद्यार्थ्यांचे एकमेकातील संबंध अभ्यासण्यासाठी _____ साधन जास्त योग्य ठरते.
अ) निरीक्षण ब) संकलित नोंदपत्रक
क) समाजमिती ड) पडताळ सूची
- 8) अध्ययनात चेतक आणि प्रतिसाद यात नवीन साहचर्यात्मक बधाचा समावेश होतो, हे विधान _____ च्या उपपत्तीशी संबंधीत आहे.
अ) बांडुरा ब) थॉर्नडाईक क) आसुबेल ड) पाव्हलॉव्ह
- 9) टेलिफोन ऑपरेटर या व्यवसायासाठी _____ स्मृती आवश्यक आहे.
अ) तात्कालिक ब) दीर्घकालीन क) यांत्रिक ड) तात्विक
- 10) अध्ययन अध्यापनाच्या ज्ञानरचनावादी दृष्टिकोनात _____ यास महत्व नसते.
अ) कृती ब) पाठ्यपुस्तक क) स्व अनुभव ड) संदर्भ पुस्तके
- 11) प्रेरणेचा मुख्य स्रोत _____ हा आहे.
अ) अभिवृत्ती ब) अभिरुची क) गरज ड) संवय
- 12) वर्ग अंतरक्रिया विश्लेषण पद्धती _____ यांनी मांडली.
अ) थॉर्नडाईक ब) रौजर्स क) स्किनर ड) फ्लॉडर
- 13) शारीरिक बांध्यानुसार व्यक्तिमत्त्वाचे प्रकार _____ ने सांगितले.
अ) बिने ब) क्रेझर क) थॉर्नडाईक ड) यापैकी नाही
- 14) मानसशास्त्रातील पहिली प्रयोगशाळा _____ यांनी स्थापन केली.
अ) बिने ब) वुंट क) फ्रॉईड ड) यापैकी नाही

Seat No.	
----------	--

B.Ed. I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
LEARNING AND TEACHING
Learning and Teaching

Day and Date : Friday, 4-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 56

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer **any one** of the following : **10**
- 1) What is meant by educational psychology ? Explain introspection method of educational psychology.
 - 2) What is maladjustment ? Discuss in detail the reasons of maladjustment.
3. Answer **any one** of the following : **10**
- 1) Explain in detail Flander's classroom interactions analysis.
 - 2) State the meaning of group dynamics. Explain the cumulative record card and observation study tools of classroom dynamics.
4. Answer **any four** of the following : **20**
- 1) Explain the concept of integrated personality.
 - 2) Explain educational importance of attention.
 - 3) Write the importance and limitation of educational psychology.
 - 4) Explain the relationship between learning and teaching.
 - 5) Write the significance of training for leadership development in school.
5. Answer **any four** of the following : **16**
- 1) Limitations of experimental methods of study methods of psychology.
 - 2) Importance of system approach in learning and teaching.
 - 3) Explain educational importance of interest and habit.
 - 4) Group dynamics in classroom.
 - 5) Characteristics of teaching process.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय ? शैक्षणिक मानसशास्त्राची आत्मनिरीक्षण अभ्यास पद्धती स्पष्ट करा.
 - 2) विषमायोजन म्हणजे काय ? विषमायोजनाच्या कारणांची सविस्तर चर्चा करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) फ्लँडर्सच्या वर्ग अध्यापन आंतरक्रियेचे विश्लेषण सविस्तर स्पष्ट करा.
 - 2) समूह गतिशीलतेचा अर्थ सांगून समूह गतिशीलता अभ्यासण्याचे संकलित नोंदपत्रक व निरीक्षण ही साधने स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) : 10
- 1) एकात्मिक व्यक्तिमत्त्वाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) अवधानाचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.
 - 3) शैक्षणिक मानसशास्त्राचे महत्व व मर्यादा लिहा.
 - 4) अध्ययन व अध्यापनातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
 - 5) शाळेत नेतृत्व विकास प्रशिक्षणाचे महत्व लिहा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 16
- 1) मानसशास्त्रीय अभ्यासातील प्रायोगिक पद्धतीच्या मर्यादा लिहा.
 - 2) अध्ययन अध्यापनातील प्रणाली उपागमाचे महत्व.
 - 3) अभिरुची व संवयीचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.
 - 4) वर्गातील समूह गतिशीलता.
 - 5) अध्यापन प्रक्रियेची गुणवैशिष्ट्ये.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
ASSESSMENT FOR LEARNING**

Day and Date : Monday, 7-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory**.
3) **Right side figures shows the marks** of question.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Evaluation may be defined as a systematic process of determining the extent to which educational _____ are achieved.
A) Thought B) Objective C) Experience D) Evidence
- 2) Increase the students ability to recall terms, facts, rules and principles etc. It is concerned with _____ cognitive domain.
A) Knowledge B) Understanding C) Evaluation D) Synthesis
- 3) Continuous and comprehensive evaluation method is claimed to bring enormous changes in the student through out the year report card. This is the _____ evaluation type.
A) Placement B) Diagnostic C) Summative D) Formative
- 4) Generally one credit is given for _____ marks, but is not a rule of credit system.
A) 25 B) 50 C) 10 D) 33
- 5) In the triangle of evaluation process are objective, learning experiences and _____ the three aspects.
A) Teaching aids B) Evaluation
C) Tools of evaluation D) Techniques
- 6) 'Student explain the various aspects of flower with their relation'. This is the example of _____ cognitive domain.
A) Analysis B) Synthesis C) Evaluation D) Application
- 7) A diagnostic test unlike the survey test, undertake to provide a detailed picture of _____ in an area.
A) Strengths B) Strengths and weaknesses
C) Learning D) Teaching and learning
- 8) A written examination during which an examinee is permitted to written material is called _____ exam.
A) Annual Exam B) Online Exam C) Open Book Exam D) Oral Exam
- 9) Assessment is the process of defining, selecting, designing, collecting, analysing, interpreting and using information to increase _____ and development.
A) Learning B) Teaching C) Evaluation D) Education
- 10) Objectives dealing with attitude, values, interest and appreciation are included in _____ domain.
A) Cognitive B) Affective C) Psychomotor D) Objective
- 11) 'Geetha progressing well in various school subject'. It is the example of _____ assessment.
A) Oral B) External C) Internal D) External and Internal
- 12) Determine the number of hours and marks for the work of teaching and practicals, this number is called _____.
A) Choice B) Approach C) Planning D) Credit
- 13) The main aim of continuous and comprehensive evaluation system is to _____ of the child during their presence at the school.
A) Evaluate every aspect B) Evaluate mid day meal
C) Evaluate cognitive domain D) Evaluate personality
- 14) In the School _____ is important for student to acquiring knowledge and experience by action.
A) Home work B) Assignment C) Test D) Project

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नासाठीचे गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) मूल्यमापन म्हणजे शैक्षणिक _____ किसी प्रमाणात साध्य झाले हे ठरविण्यासाठी उपयोजिलेली सूत्रबद्ध पद्धती होय.
अ) विचार ब) उद्दिष्टे क) अनुभव ड) पुरावे
- २) विद्यार्थ्यांची संज्ञा, विविध घटना, नियम व तत्त्वे इत्यादी बाबी स्मरण शक्तीच्या जोरावर सांगण्याची क्षमता वाढविणे ही बोधात्मक क्षेत्राच्या _____ स्तराशी संबंधित आहे.
अ) ज्ञान ब) आकलन क) मूल्यमापन ड) संश्लेषण
- ३) सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापनातील _____ मूल्यमापन प्रकारात विद्यार्थ्यांमध्ये प्रभावी बदल वर्षभरातील सातत्यपूर्ण मूल्यमापनाद्वारा होतात असा दावा केला जातो.
अ) स्थान निश्चय ब) निदानात्मक क) समाकालित ड) आकारिक
- ४) सर्व सामान्यपणे श्रेयांक प्रणालीमध्ये एक श्रेयांक म्हणजे _____ गुण असा संकेत आहे पण तो नियम नाही.
अ) २५ ब) ५० क) १० ड) ३३
- ५) शिक्षण प्रक्रिया मूल्यमापन त्रिकोणात 'उद्दिष्टे, शैक्षणिक अनुभूती व _____' या तीन अंगांचा समावेश होतो.
अ) शैक्षणिक साधने ब) मूल्यमापन क) मूल्यमापनाची साधने ड) तंत्रे
- ६) 'विद्यार्थी फुलाचे विविध भाग त्याच्या सहसंबंधासह सांगतो' हे बोधात्मक क्षेत्राच्या _____ स्तराशी संबंधित उदाहरण आहे.
अ) पृथक्करण ब) संश्लेषण क) मूल्यमापन ड) उपयोजन
- ७) नैदानिक चाचणी हे सर्वेक्षण चाचण्या सारखी चाचणी आहे. कारण या चाचणीमध्ये विद्यार्थ्यांच्या _____ चे सविस्तर चित्र स्पष्ट केले जाते.
अ) बलस्थानाचे ब) बलस्थाने व कमतरतांचे क) अध्ययनाचे ड) अध्यापन व अध्ययनाचे
- ८) लेखी परीक्षा सुरु असताना परीक्षार्थीला आवश्यक सर्व लेखी साहित्य वापरण्याची परवानगी असलेल्या परीक्षेला _____ परीक्षा म्हणतात.
अ) वार्षिक परीक्षा ब) ऑनलाईन परीक्षा क) ओपन बुक परीक्षा ड) तोंडी परीक्षा
- ९) मूल्यनिर्धारण ही एक निश्चिती करणे, निवड करणे, रचना करणे, माहितीची मांडणी, विश्लेषण, अन्वयार्थ लावणे व उपयोग करणारी प्रक्रिया असून ज्याद्वारे विद्यार्थी _____ व विकास केला जातो.
अ) अध्ययन ब) अध्यापन क) मूल्यमापन ड) शिक्षण
- १०) विद्यार्थी विकासाची उद्दिष्टे वृत्ती, मूल्ये, अभिरुची व रसग्रहण क्षमता इ. घटकांचा समावेश _____ क्षेत्रामध्ये होतो.
अ) बोधात्मक ब) भावात्मक क) क्रियात्मक ड) उद्दिष्टात्मक
- ११) 'गीता विविध शालेय विषयात प्रगती करित आहे' हे _____ मूल्यनिर्धारणाचे उदाहरण आहे.
अ) तोंडी ब) बाह्य क) अंतर्गत ड) बाह्य व अंतर्गत
- १२) अध्यापन कार्यासाठी व प्रात्यक्षिकासाठी एकूण तासिका व गुण निर्धारित करून दिलेल्या अंकास _____ म्हणतात.
अ) निवड ब) दृष्टिकोन क) नियोजन ड) श्रेयांक
- १३) सातत्यपूर्ण व सर्वकष मूल्यमापनाचा विद्यार्थी शाळेत असताना _____ करणे हा प्रमुख उद्देश आहे.
अ) सर्व घटकांचे मूल्यमापन ब) मध्यान भोजनाचे मूल्यमापन
क) बोधात्मक क्षेत्राचे मूल्यमापन ड) व्यक्तिमत्त्व मूल्यमापन
- १४) शाळेमध्ये विद्यार्थ्यांस ज्ञान व अनुभव मिळविण्यासाठी _____ असणे महत्त्वाचे आहे.
अ) गृहपाठ ब) स्वाध्याय क) चाचणी ड) प्रकल्प

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
ASSESSMENT FOR LEARNING**

Day and Date : Monday, 7-5-2018

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side figures shows the marks of question.**

2. Explain the concept of measurement, assessment and evaluation and relation between them with example. **10**

OR

Explain the concept of formative and summative evaluation and state their importance in student assessment.

3. Explain the three domain of assessment and state the six categories of cognitive domain with example. **10**

OR

Explain the types of examination and state the reforms in examination for the student evaluation.

4. Answer **any four** question in brief : **20**

- 1) State the need of continuous and comprehensive evaluation.
- 2) State the categories of affective learning (domain).
- 3) Explain the five points of need of planning of assessment.
- 4) State the advantages of online examination.
- 5) What is important of teacher's feedback in student development.

5. Answer **any four** questions in brief : **16**

- 1) State the four principles of evaluation.
- 2) Explain the importance of portfolio assessment of student.
- 3) State the four characteristics of good evaluation tool.
- 4) Explain the concept of open book examination.
- 5) State the importance of project work evaluation of the student.

मराठी रूपांतर

२. मापन, मूल्यनिर्धारण व मूल्यमापन या संकल्पना व त्यातील सहसंबंध उदाहरणासह स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- आकारिक (formative) व समाकालित (summative) मूल्यमापनाच्या संकल्पना स्पष्ट करून विद्यार्थी मूल्यनिर्धारणात त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
३. मूल्यनिर्धारणाची तीन क्षेत्रे स्पष्ट करून बोधात्मक क्षेत्राच्या सह स्तरांचे उदाहरणासह स्पष्टीकरण लिहा. १०
- किंवा**
- परीक्षेचे विविध प्रकार स्पष्ट करून विद्यार्थी मूल्यमापनाच्या दृष्टीने परीक्षेतील सुधारणा सांगा.
४. खालील प्रश्नापैकी चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : २०
- १) सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापनाची गरज सांगा.
 - २) भावात्मक अध्ययन क्षेत्रातील (domain) स्तर सांगा.
 - ३) मूल्यनिर्धारणाच्या नियोजनाच्या गरजेचे पाच मुद्दे स्पष्ट करा.
 - ४) ऑनलाईन परीक्षेचे फायदे सांगा.
 - ५) विद्यार्थी विकासात शिक्षकांच्या प्रत्याभरणाचे महत्त्व काय आहे ?
५. खालील प्रश्नापैकी चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १६
- १) मूल्यमापनाची चार तत्त्वे सांगा.
 - २) विद्यार्थी संचिका (portfolio) मूल्यनिर्धारणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - ३) चांगल्या मूल्यमापन साधनाचे चार गुणधर्म सांगा.
 - ४) पुस्तकासह लेखी परीक्षा (open book exam) ची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ५) विद्यार्थ्यांच्या प्रकल्प कार्यांच्या मूल्यमापनाचे महत्त्व सांगा.

- ५) कृतीसंशोधनासाठी निवडलेला नमुना हा _____ पद्धतीवर आधारित असतो.
अ) संभाव्यता
ब) असंभाव्यता
क) जनसंख्या
ड) वरील सर्व
- ६) योजनापूर्वक केलेले संभाषण म्हणजे _____ होय.
अ) मुलाखत
ब) प्रश्नोत्तर
क) चर्चा
ड) व्याख्यान
- ७) व्यक्तिची विचार करण्याची क्षमता ही _____ विकासावर अवलंबून असते.
अ) बौद्धिक
ब) भावनिक
क) क्रियात्मक
ड) भाषिक
-

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MARATHI**

Day and Date : Friday, 11-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) मातृभाषा मराठीच्या अध्यापनाची विविध साधने कोणती ? तुम्ही तुमच्या प्रभावी अध्यापनासाठी या साधनांचा कसा वापर कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.
- २) मातृभाषा अध्यापनाची विविध तंत्रे कोणती ? मराठीच्या अध्यापनात तुम्ही मुलाखत व नाट्यीकरण तंत्रांचा वापर कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १०
- अ) कृती संशोधन म्हणजे काय ? कृती संशोधनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
- ब) मराठी विषयाचा इतर भाषा विषयांशी असलेला सहसंबंध स्पष्ट करा.
- किंवा**
- अ) गद्य अध्यापनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा. १०
- ब) प्रकल्प पद्धतीच्या पायऱ्या स्पष्ट करून प्रकल्प पद्धतीचे महत्त्व लिहा.
४. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : ८
- १) मातृभाषा मराठीच्या शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये विशद करा.
- २) शिक्षणाचे माध्यम म्हणून मातृभाषा मराठीचे स्थान स्पष्ट करा.
- ३) मातृभाषा मराठी संबंधीचे कृतीसंशोधन करताना आराखडा लेखनासाठी तुम्ही कोणत्या बाबी विचारात घ्याल ते लिहा.

- 5) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान के पुरस्कर्ता _____ है।
अ) रिचर्ड सायमन
क) जेरोभ ब्रुनर
ब) जीन पियाजे
ड) डेव्हिड आसुबेल
- 6) 'ज्ञात से अज्ञात की ओर' यह _____ है।
अ) अध्यापन पद्धती
क) अध्यापन सुत्र
ब) अध्यापन प्रतिमान
ड) अध्यापन तंत्र
- 7) राष्ट्रभाषा वही भाषा हो सकती है, जो _____ है।
अ) मातृभाषा
क) संपर्क भाषा
ब) जनभाषा
ड) प्रादेशिक भाषा
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HINDI**

Day and Date : Friday, 11-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 Noon

Marks : 28

सूचना : सभी प्रश्नों के उत्तर लिखना अनिवार्य है।

2. निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखो। (कोई एक) : 10
- 1) समवाय का अर्थ बताकर हिंदी भाषा का अन्य विषयों से समवाय स्पष्ट कीजिए।
 - 2) हिंदी अध्यापन की माध्यमिक तथा उच्च माध्यमिक उद्देश्य संक्षिप्त में लिखिए।
3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखो। 10
- अ) भाषा अध्यापन को सुचारु बनाने में भूमिका पालन प्रतिमान की भूमिका स्पष्ट कीजिए।
 - ब) हिंदी अध्यापन के व्यापक उद्देश्य संक्षिप्त स्पष्ट कीजिए।
- अथवा**
- अ) नाट्यीकरण पद्धति के गुण दोष स्पष्ट कीजिए।
 - ब) छात्र जीवन में भाषा का महत्त्व स्पष्ट कीजिए।
4. निम्नलिखित टिप्पणियाँ लिखो। (कोई दो) : 8
- 1) हिंदी अध्यापन में भाषिक कौशल स्पष्ट कीजिए।
 - 2) भाषा अध्यापन के सुत्र स्पष्ट कीजिए।
 - 3) कृति अनुसंधान की सीढियाँ स्पष्ट कीजिए।

SLR-IC – 9

Seat No.	
-------------	--

Set

P

B.Ed. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF ENGLISH

Day and Date : Friday, 11-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) *Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.*
2) ***All questions are compulsory.***
3) ***Right side shows the figures of the marks of questions.***

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Select the correct answer for the following : **7**
- 1) The _____ of English language consists of sub-systems, skills and expression for communication.
 - a) Landmark
 - b) Structure
 - c) Core element
 - d) Lifeskills
 - 2) English language is _____ in literature.
 - a) Rich
 - b) Poor
 - c) Medium
 - d) Average
 - 3) Syllabus is a part of the whole _____.
 - a) Textbook
 - b) National Objectives
 - c) Curriculum
 - d) National Policies
 - 4) _____ is the ability to understand spoken English.
 - a) Listening
 - b) Speaking
 - c) Reading
 - d) Writing

P.T.O.

- 5) Concept attainment is a _____ of English teaching.
- a) Approach
 - b) Method
 - c) Resource
 - d) Model
- 6) Dr. West laid more emphasis on _____ ability.
- a) Listening
 - b) Speaking
 - c) Reading
 - d) Writing
- 7) Phoneme is a branch of _____
- a) Philosophy
 - b) Linguistics
 - c) Criticism
 - d) Psychology
-

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF ENGLISH**

Day and Date : Friday, 11-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Right side shows the figures of the marks of questions.*

2. Explain the concept and characteristics of morphemes. **10**

OR

Which learning resources will you use as a English teacher for teaching of English ? **10**

3. a) Explain the objectives of teaching English at secondary level. **5**

b) Explain the features of syllabus. **5**

OR

a) Explain the nature of English language. **5**

b) Explain the landmark of English in India. **5**

4. Answer the following (**any two**) : **8**

a) State the merits of Bilingual method.

b) Suggest activities to inculcate the value of National Integration through English teaching.

c) Transform the following as directed.

i) Meghana said, "I am very busy now," (Make it Indirect speech)

ii) They made a lot of profit. (Change the voice)

iii) Shakespeare is the most famous of all writers in English. (Change the degree)

iv) Air is lighter than water (Change the degree).

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MATHEMATICS**

Day and Date : Friday, 11-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

Instruction : Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. 3. **Each** question carries 1 mark.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose correct alternative and fill in the blanks :

7

- 1) _____ is a long term objective.
 - a) Understanding
 - b) Skill
 - c) Appreciation
 - d) Application
- 2) The steps of brainstorming were stated by
 - a) Skinner
 - b) Bloom
 - c) Osborn
 - d) Euclid
- 3) Specific to General is principle of _____ method.
 - a) Deductive
 - b) Heuristic
 - c) Synthetic
 - d) Inductive
- 4) Thinking can be taught is an assumption of _____ model.
 - a) Advance organizer
 - b) Concept attainment
 - c) Inquiry
 - d) Inductive thinking
- 5) Learning by doing is principle of _____ method.
 - a) Synthetic
 - b) Laboratory
 - c) Inductive
 - d) Deductive
- 6) The expected behavioural change must be
 - a) Measurable
 - b) Comparable
 - c) Significant
 - d) Improvable
- 7) The generalized form of arithmetic is
 - a) Statistics
 - b) Algebra
 - c) Geometry
 - d) Trigonometry

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा व रिक्त्या जागा भरा.

७

१) _____ हे दूरगामी उद्दिष्ट आहे.

अ) आकलन

ब) कौशल्य

क) रसग्रहण

ड) उपयोजन

२) बुद्धिमंथन पद्धतीच्या पायऱ्या _____ यांनी मांडल्या.

अ) स्किनर

ब) ब्लूम

क) ऑसबॉर्न

ड) युक्लिड

३) विशिष्टाकडून सामान्याकडे हे _____ पद्धतीचे तत्व आहे.

अ) अवगामी

ब) स्वयंशोधन

क) संयोजन

ड) उद्गामी

४) विचार करण्यास शिकवता येते हे _____ चे गृहीतक आहे.

अ) अग्रत संघटक

ब) संकल्पना प्राप्ती

क) चौकशी

ड) उद्गमन विचार

५) कृतीद्वारा शिक्षण हे _____ अध्यापन पद्धतीचे तत्व आहे.

अ) संयोजन

ब) प्रयोगशाळा

क) उद्गामी

ड) अवगामी

६) अपेक्षित वर्तन बदल हा _____ असावा.

अ) मापनीय

ब) तौलानिक

क) लक्षणीय

ड) सुधारात्मक

७) अंकगणिताचे सामान्य रूप म्हणजे _____.

अ) संख्याशास्त्र

ब) बीजगणित

क) भूमिती

ड) त्रिकोणमिती

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MATHEMATICS**

Day and Date : Friday, 11-5-2018

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

- 1) Explain in brief techniques and devices of teaching Mathematics.
- 2) What is meant by correlation ? Explain the correlation of mathematics with other subjects.

3. Answer the following questions : **10**

- a) Explain the concept of scientific method.
- b) Explain the components of action research proposal.

OR

- a) Illustrate how the inductive and deductive methods of teaching mathematics are supplementary to each other.
- b) Explain the merits of laboratory method.

4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**

- 1) Explain the functions of mathematics club.
- 2) Explain the contribution of Ramanujan to mathematics.
- 3) Explain how you will introduce the unit 'volume of cylinder'.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- १) गणित अध्यापनाची तंत्रे व साधने थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) समवाय म्हणजे काय ? गणित विषयाचा इतर विषयाशी समवाय स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १०
- अ) वैज्ञानिक पद्धतीची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) कृती संशोधन आराखड्याचे घटक स्पष्ट करा.
- किंवा**
- अ) गणित अध्यापनाच्या उद्गामी व अवगामी पद्धती एकमेकास पूरक कशा ते उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- ब) प्रयोगशाळा पद्धतीचे फायदे स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- १) गणित छंदमंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.
- २) रामानुजनचे गणितातील योगदान स्पष्ट करा.
- ३) तुम्ही वृत्तचितीचे घनफळ या पाठाची प्रस्तावना कशी कराल ?
-

SLR-IC – 11

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018

PEDAGOGY OF URDU

Pedagogy of Urdu

Day and Date: Friday, 11-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

Max. Marks : 35

7

۱۔ مندرجہ ذیل کی خانہ پُری صحیح متبادل چُن کر لکھیے :

(۱) C.A.L. کا وسعت بتائیے۔

Computer Assisted Learning (b) Concept Assisted Learning (a)
Collaborative Assisted Learning (d) Concept Attention Learning (c)

(۲) Advance Organizer Model میں پہلے _____ کی شروعات کی جاتی ہے۔

(a) سبق کا نام (b) مثالیں
(c) قوانین (d) ان میں سے نہیں

(۳) بصیری وسائل میں _____ کا استعمال ہوتا ہے۔

(a) ریڈیو (b) ٹی۔وی
(c) ٹیپ ریکارڈر (d) ان میں سے سبھی

P.T.O.

(۴) قومی یکتادین _____ کی ولادت میں منایا جاتا ہے۔

(a) اندرا گاندھی (b) پنڈت جواہر لال نہرو

(c) سردار ولجھ بھائی پٹیل (d) رفیع احمد قدوائی

(۵) مرزا غالب کی قبر _____ مقام پر موجود ہے۔

(a) اورنگ آباد (b) لکھنؤ

(c) بیدر (d) دلی

(۶) مسلم علی گڑھ یونیورسٹی کے بانی _____ ہے۔

(a) علامہ شبلی نعمانی (b) ذکا اللہ

(c) سر سید احمد خان (d) سر علامہ محمد اقبال

(۷) ہندوستان کا قومی ترانہ _____ نے لکھا ہے۔

(a) حافظ جالندھری (b) سر علامہ محمد اقبال

(c) مرزا اسد اللہ خاں غالب (d) ساحر لدھیانوی

10

۲۔ مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصیل میں دیجئے (کوئی ایک):

(۱) اُردو کا دیگر مضامین سے ربط کس طرح سے دکھائے گے؟

(۲) طریقے تدریس کون کون سے ہیں۔ واضح کیجئے۔

10

۳۔ مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے (کوئی ایک):

- (الف) تدریس کے دوران آپ کون کون سے تعلیمی وسائل کا استعمال کریں گے؟
(ب) اُردو کمرہ کی اہمیت واضح کیجئے۔

OR

- (الف) مرزا اسد اللہ خان غالب کی ادبی خدمات پر روشنی ڈالیں۔
(ب) تدریسی نمونہ کون کون سے ہیں؟ مختصراً بیان کیجئے۔

8

۴۔ مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً دیجئے (کوئی دو):

- (۱) N.C.F. 2005 کے تعلق سے اُردو کے عام مقاصد بیان کیجئے۔
(۲) مختلف ادوار میں اُردو کی ترقی کس طرح ہوئی بیان کیجئے۔
(۳) اُردو زبان کی تجربہ گاہ کے مقاصد بیان کیجئے۔

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GENERAL SCIENCE**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 Noon

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) Computer is used for science teaching as a _____ type of teaching aid.
A) Audio B) Video C) Visual D) Audio-visual
- 2) _____ is support system of science teaching.
A) Science club B) Sky observation
C) Aquarium D) All above
- 3) Heuristic method is stated by _____
A) Stevenson B) Armstrong C) Dewey D) Patrick
- 4) Student explains classification of plants. This specification is related to _____ objective.
A) Knowledge B) Understanding
C) Application D) Skill
- 5) Concept attainment model is based on _____ learning theory.
A) Bruner's B) Ausubel's C) Skinner's D) Pavlov's
- 6) The main objective of the action research is _____
A) Solving problem B) Discover solutions
C) Understand the problem D) Quality improvement
- 7) _____ is not a constructivist learning method of science subject.
A) Concept mapping B) Demonstration
C) Cooperative learning D) Group work

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) विज्ञान अध्यापनासाठी संगणक हा _____ प्रकारचे शैक्षणिक साहित्य म्हणून वापरतात.
 अ) श्राव्य ब) चित्रित क) दृक ड) दृक-श्राव्य
- 2) विज्ञान अध्यापनाची _____ ही आधार प्रणाली आहे.
 अ) विज्ञान मंडळ ब) अवकाश निरीक्षण
 क) मत्सालय ड) वरील सर्व
- 3) स्वयंशोधन पद्धत ही _____ यांनी मांडली.
 अ) स्टिव्हनसन ब) आर्मस्ट्रॉंग क) ड्युई ड) पॅट्रिक
- 4) विद्यार्थी वनस्पतींचे वर्गीकरण स्पष्ट करतो. हे _____ उद्दिष्टांशी संबंधित स्पष्टीकरण आहे.
 अ) ज्ञान ब) आकलन क) उपयोजन ड) कौशल्य
- 5) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान हे _____ च्या अध्ययन उपपत्तीवर आधारीत आहे.
 अ) ब्रुनर ब) आसुबेल क) स्किनर ड) पॉव्हालॉव्ह
- 6) कृति संशोधनाचे मुख्य उद्दिष्ट हे _____ आहे.
 अ) समस्या निराकरण ब) उपाय शोधणे
 क) समस्येचे आकलन करणे ड) गुणवत्ता सुधारणे
- 7) विज्ञान विषयासाठी _____ ही ज्ञानरचनावादी अध्ययन पद्धती नाही.
 अ) संकल्पना आरेखन ब) दिग्दर्शन
 क) सहकार्यात्मक अध्ययन ड) समूह कार्य

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GENERAL SCIENCE**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 Noon

Marks : 28

Instruction : All questions are compulsory.

2. What is meant by correlation ? Explain the correlation of science with other subjects. 10

OR

Explain the concept, steps, components, merits and demerits of cooperative learning.

3. A) What is meant by support system ? 5
B) How will you introduce 'types of motion' ? 5

OR

- A) Explain the concept of Action Research. 5
B) How will you evaluate 'work and energy' ? 5

4. Write short notes on **any two** out of three : 8
1) Explain need of the science laboratory in schools.
2) Explain the types of concept maps.
3) State the contribution of Isac Newton in science.

मराठी रूपांतर

2. समवाय म्हणजे काय ? विज्ञानाचा इतर विषयांशी असणारा समवाय स्पष्ट करा. 10

किंवा

सहकार्यात्मक अध्ययनाची संकल्पना, पायऱ्या, घटक, फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

3. अ) आधार प्रणाली म्हणजे काय ? 5
- ब) 'गतीचे प्रकार' यासाठी तुम्ही प्रस्तावना कशी कराल ? 5
- किंवा**
- अ) कृति संशोधनाची संकल्पना स्पष्ट करा. 5
- ब) 'कार्य व ऊर्जा' आशयाचे तुम्ही मूल्यमापन कसे कराल ? 5
4. तीनपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा : 8
- 1) शाळेतील विज्ञान प्रयोगशाळेची गरज स्पष्ट करा.
 - 2) संकल्पना आरेखनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - 3) इसॅक न्युटन यांचे विज्ञानातील योगदान सांगा.
-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HISTORY**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*
3) *Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the proper alternative :

7

- 1) _____ is developed Brain storming strategy.
A) Josef D. Novak B) Ausbern C) Killpatrik D) John Dewey
- 2) The first explosion of 1857 National uprising was held _____
A) Meerat B) Delhi C) Barakpur D) Lucknow
- 3) _____ is not a primary source of Historiography.
A) Coins B) Costumes C) Toys D) Bakhari
- 4) _____ is not a characteristics of scientific method.
A) Observable and varificable
B) Biased process
C) To use of measurable tools
D) To meaning of experience and effects
- 5) Jurisprudential inquiry model is developed by _____
A) Hilda Taba B) Devid Asubel
C) Funny Sheffal & George Sheffal D) Donald Oliver and Jems Shaver
- 6) When teaching experience is given by using different tools it is called
A) Vicarious experience B) Direct experience
C) Dramatic experience D) Symbolic experience
- 7) _____ is not importance following the aspect of nature of history.
A) To description of cause and effect of events
B) To search of truth
C) To study of subjectively
D) To scrutiny of documents

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) बुद्धिमंथन कार्यनीती _____ यांनी विकसित केली.
 अ) जोसेफ डी. नोवाक
 ब) ऑसबर्न
 क) किलपॅट्रीक
 ड) जॉन ड्युई
- 2) 1857 च्या उठावाची पहिली ठीणगी _____ येथे पडली होती.
 अ) मीरत
 ब) दिल्ली
 क) बराकपूर
 ड) लखनौ
- 3) _____ हा इतिहास लेखनासाठीचा प्राथमिक पुरावा नाही.
 अ) नाणी
 ब) पोशाख
 क) खेळणी
 ड) बखरी
- 4) खालीलपैकी _____ हे वैज्ञानिक पद्धतीचे वैशिष्ट्ये नाही.
 अ) निरीक्षणक्षम व पडताळाक्षम
 ब) पूर्वग्रहदूषित प्रक्रिया
 क) मापन साधनांचा उपयोग
 ड) अनुभव व परिणामाचा अर्थ लावणे
- 5) न्यायतत्वशास्त्रीय अन्वेषण प्रतिमान _____ यांनी विकसित केले.
 अ) हिल्डा टाबा
 ब) डेव्हिड आसूबेल
 क) फन्नी शेफल व जॉर्ज शेफल
 ड) डोनाल्ड ऑलिव्हर व जेम्स शेव्हर
- 6) जेव्हा विविध साधनांच्या आधारे अध्यापन अनुभव दिला जातो त्यास _____ असे म्हणतात.
 अ) अप्रत्यक्ष अनुभव
 ब) प्रत्यक्ष अनुभव
 क) नाट्यमय अनुभव
 ड) चिन्हात्मक अनुभव
- 7) इतिहासाच्या स्वरूपात खालीलपैकी _____ बाबींना महत्त्व नसते.
 अ) घटनांच्या कारण परिणामांचे विवेचन करणे
 ब) सत्यशोधन करणे
 क) व्यक्ति निष्ठपणे अभ्यास करणे
 ड) पूराव्यांची छाननी करणे

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HISTORY**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

What is learning strategy ? How will you use the cooperative learning strategy in History teaching and learning ?

OR

What is meant by History ? Explain the aims and values of History teaching at secondary level.

3. Answer the following questions in brief :

a) Explain in brief the contribution of Sir Jadunath Sarkar in Historiography ? **5**

b) Write how will you use steps of project method while teaching method. **5**

OR

a) State the need of history room. How will you equip the history room in your school ? **5**

b) What are the fundamental duties of citizens as per Indian Constitution ? **5**

4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**

a) Which activities will you organise for the preservation of historical places as a history teacher ?

b) How will you use computer for effective teaching of history ? Explain with examples.

c) State the any four literary sources of history of Mughals.

Set P

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10

अध्ययन कार्यनीती म्हणजे काय ? तुम्ही इतिहासाच्या अध्ययन-अध्यापनात सहकार्यात्मक अध्ययन कार्यनीतीचा वापर कसा कराल ?

किंवा

इतिहास म्हणजे काय ? माध्यमिक स्तरावरील इतिहास अध्यापनाची विविध ध्येये व मूल्ये स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) सर जदुनाथ सरकार यांचे इतिहास लेखनातील योगदान थोडक्यात स्पष्ट करा. 5

ब) इतिहासाचे अध्यापन करताना प्रकल्प पद्धतीच्या पायऱ्यांचा कसा उपयोग कराल ? ते लिहा. 5

किंवा

अ) इतिहास दालनाची गरज सांगा. तुमच्या शाळेत तुम्ही इतिहासाचे दालन कसे सुसज्ज कराल ? 5

ब) भारतीय राज्यघटनेनुसार नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये कोणती ? 5

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8

अ) तुम्ही एक इतिहास शिक्षक या नात्याने ऐतिहासिक स्थळांचे जतन करण्यासाठी कोणते उपक्रम राबवाल ?

ब) इतिहासाच्या प्रभावी अध्यापनासाठी तुम्ही संगणकाचा वापर कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

क) मोगलकालीन इतिहासाची कोणतीही चार वाङ्मयीन साधने सांगा.

SLR-IC – 15

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Right side figures shows the marks of question.*
3) *Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative. 7
- 1) The person generally credited with giving us the word 'Geography'. The name of the person is _____
A) Ptolemy B) Eratotheris C) Plato D) Aristotle
 - 2) Line graph and bar graph are _____ dimensional diagram.
A) one B) two C) three D) four
 - 3) When farmer practices agriculture on his _____ land holding with intensive care of the crop and tries to take maximum production is known as intensive agriculture.
A) big B) small C) less water D) irrigated
 - 4) Excursion teaching method give opportunities to student of _____ and learning through actual experience.
A) knowledge B) reading C) hearing D) observation
 - 5) In the structure of advance organizer model the first step is _____
A) Presentation of learning content B) To keep attention
C) Editing of content D) Presentation advance organizer
 - 6) Globe is a important teaching aid of Geography because it is a combination of a _____ and a map.
A) Atlas B) Specimens C) Model D) Information
 - 7) _____ is the type of technique of discussion in teaching Geography.
A) Brainstorming B) Assignment
C) Supervised study D) Team teaching

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 २) उजवीकडील अंक गुण दर्शविताता.
 ३) प्रश्न पहिला अनिवार्य हैं। उसे पहले १५ मिनट में उत्तर पत्रिका के पृष्ठ क्रमांक ३ में लिखिए।

१. योग्य पर्याय निवडा.

७

- १) सर्वसामान्यपणे आपण यांना आपणास 'भूगोल' हा शब्द दिला म्हणून त्याचे श्रेय देतो. त्यांचे नांव _____ आहे.
 अ) टॉलमी ब) इरॅटोतेनिस क) प्लेटो ड) ऑरिस्टॉटल
- २) रेषालेख आणि स्तंभालेख ह्या _____ आकृत्या आहेत.
 अ) एकमितीय ब) द्विमितीय क) त्रिमितीय ड) चारमितीय
- ३) शेतकरी आपल्या _____ शेती क्षेत्रामध्ये जास्तीत जास्त लक्ष देऊन अधिक उत्पादन काढण्याच्या शेती प्रकारास सखोल शेती म्हणतात.
 अ) मोठ्या ब) कमी क) कमीपाण्याच्या ड) जलसिंचित
- ४) सहल अध्यापन पद्धतीच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना _____ व प्रत्यक्ष अनुभवा द्वारा अध्ययनाची संधी देते.
 अ) ज्ञान ब) वाचन क) ऐकणे ड) निरीक्षणाची
- ५) अग्रत संघटक प्रतिमानाच्या संरचनेत _____ ही पहिली पायरी आहे.
 अ) अध्ययन वस्तूचे सादरीकरण ब) अवधानटिकविणे
 क) आशयाचे संकलन ड) अग्रत संघटकाचे सादरीकरण
- ६) पृथ्वी गोल भूगोल अध्यापनातील महत्वाचे साधन आहे कारण ते _____ व नकाशा असे एकत्र साधन आहे.
 अ) अॅटलास ब) नमुना क) प्रतिकृती ड) माहिती
- ७) भूगोल अध्यापनातील _____ हा प्रकार चर्चा तंत्राचा एक प्रकार आहे.
 अ) बुद्धिमंथन ब) स्वाध्याय क) पर्यवेक्षित अभ्यास ड) सांघिक अध्यापन

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Right side figures shows the marks of question.*

2. State the meaning of co-relation and explain the co-relation of Geography to Mathematics, History and Science subject with example. **10**

OR

What are the methods of teaching geography ? Explain the regional method of teaching geography with example.

3. Write short answer of this question : **10**
- 1) Write the Geographical work of Alexander Von Humboldt.
2) Explain the two different seasons of cultivation of Maharashtra.

OR

- 1) Explain the five elements of map in brief.
2) Write the five use of Globe in teaching Geography.

4. Write short notes on **any two** out of three : **8**
- 1) State the importance of Geography room with examples.
2) State the advantages Field visit.
3) State the four examples of use of computer in Geography teaching.

मराठी रूपांतर

२. समवाय म्हणजे काय सांगून भूगोलाचा गणित, इतिहास व विज्ञान विषयाशी समवाय उदाहरणासह स्पष्ट करा. **१०**

किंवा

भूगोलाच्या विविध अध्यापन पद्धती सांगून प्रादेशिक पद्धती उदाहरणासह स्पष्ट करा.

३. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

- १) अँलेक्झान्डर व्हॉन हंबोल्टचे भौगोलिक कार्य लिहा.
- २) महाराष्ट्रातील शेतीचे प्रेरणीचे दोन हंगाम स्पष्ट करा.

किंवा

- १) नकाशाची पाच अंगे थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) पृथ्वी गोलाचे पाच उपयोग भूगोल अध्यापनात लिहा.

४. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

८

- १) भूगोल खोलीचे महत्व उदाहरणासह सांगा.
 - २) क्षेत्र भेटीचे फायदे सांगा.
 - ३) संगणकाचा भूगोल अध्यापनातील उपयोगाची चार उदाहरणे लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Part – I)

Day and Date : Thursday, 3-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All** questions are **compulsory**.
3) Figures of **right** side indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct answer :

7

- 1) Lock stated _____ types of knowledge.
a) Three b) Four c) Five d) Six
- 2) The word 'logus' means
a) Physical thinking b) Logical thinking
c) Scientific thinking d) Universal thinking
- 3) _____ method is helpful to know specific things.
a) Historical b) Survey c) Research d) Scientific
- 4) The ability to be relied on or depended on as for accuracy is known as
a) Validity b) Objectivity c) Reliability d) Authenticity
- 5) _____ defined curriculum as, 'All the experiences of the learner that are under the control of the school'.
a) Manro b) Edward King c) Remmers d) Brubaker
- 6) The capacity of using information in various situations means
a) Knowledge b) Information c) Behaviour d) Skill
- 7) The extreme intention to accept anything without any evidence means
a) Superstition b) Belief
c) Thinking power d) Logical power to think

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

७

१) लॉकने ज्ञानाचे _____ प्रकार सांगितले आहेत.

अ) तीन ब) चार क) पाच ड) सहा

२) लॉगस् शब्दाचा अर्थ _____ होतो.

अ) भौतिक विवेचन ब) तार्किक विवेचन
क) शास्त्रशुद्ध विवेचन ड) वैश्विक विवेचन

३) _____ पद्धती विशिष्ट गोष्टी जाणून घेण्यासाठी सहाय्यभूत ठरते.

अ) ऐतिहासिक ब) सर्वेक्षण क) संशोधन ड) वैज्ञानिक

४) अचूकतेच्या बाबतीत विसंबून किंवा अवलंबून राहण्याची क्षमता म्हणजे

अ) यथार्थता ब) वस्तुनिष्ठता क) विश्वसनियता ड) अधिकतता

५) शाळेच्या नियंत्रणाखाली शिकणाऱ्याला प्राप्त होणाऱ्या सर्व अनुभवांचा साठा म्हणजे अभ्यासक्रम ही व्याख्या खालीलपैकी कोणी केली ?

अ) मनरो ब) एडवर्ड किंग क) रेमर्स ड) ब्रुबेकर

६) विविध परिस्थितीत माहितीचा उपयोग करण्याची क्षमता म्हणजे _____

अ) ज्ञान ब) माहिती क) वर्तन ड) कौशल्य

७) पुराव्याअभावी एखादी गोष्ट स्वीकारण्याची आपल्या मनाची दृढ इच्छा म्हणजे _____ होय.

अ) अंधश्रद्धा ब) श्रद्धा क) विवेकबुद्धी ड) तर्कबुद्धी

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Part – I)

Day and Date : Thursday, 3-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures of right side indicate marks.**

2. What is meant by knowledge ? Explain the types of knowledge and ways of acquiring knowledge. 10

OR

Explain the meaning of 'scientific method' and explain the characteristics of scientific method. 10

3. Answer the following questions : 10

- a) Explain the concept and need of curriculum framework. 5
b) Explain the elements of knowledge. 5

OR

- a) Explain the difference between knowledge and information. 5
b) Explain the characteristics of NCF 2005. 5

4. Answer the following questions (**any 2**) : 8

- 1) Knowledge source – library
2) Elements of curriculum.
3) The concept of epistemology.

मराठी रूपांतर

2. ज्ञान म्हणजे काय ? ज्ञानाचे प्रकार सांगून ज्ञान मिळविण्याचे मार्ग स्पष्ट करा. 10

किंवा

वैज्ञानिक पद्धतीचा अर्थ सांगून वैज्ञानिक पद्धतीचे गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 10

Set P

3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- 1) अभ्यासक्रम आराखड्याची संकल्पना आणि गरज सांगा. 5
- 2) ज्ञानाचे विविध घटक स्पष्ट करा. 5

किंवा

- 1) ज्ञान आणि माहितीतील फरक स्पष्ट करा. 5
 - 2) २००५ अभ्यासक्रम आराखड्याची वैशिष्ट्ये. 5
4. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा : 8
- 1) ज्ञानाचा स्रोत-ग्रंथालय
 - 2) अभ्यासक्रमाचे घटक.
 - 3) ज्ञान मीमांसा संकल्पना.
-

SLR-IC – 18

Seat No.	
----------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MARATHI

Day and Date : Saturday, 5-5-2018

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

- सूचना :**
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) प्रश्न क्र. १ हा अनिवार्य आहे, प्रश्न क्र. १ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेतील पृष्ठ क्र. ३ वर पहिल्या १५ मिनिटांन लिहावीत.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

१. रिकाम्याजागी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा :

७

- १) श्रुतलेखन ही _____ च्या वरची पायरी आहे.
अ) शुद्धलेखना ब) गतिलेखना क) अनुलेखना ड) अभिव्यक्ती
- २) मराठी विषयाच्या संदर्भात पुढीलपैकी _____ हा आशय विश्लेषणाचा घटक नाही.
अ) पद्धती ब) संदेश क) कौशल्य ड) नियम
- ३) पुढीलपैकी _____ ही परीक्षा स्मरणाऐवजी आकलनावर भर देते.
अ) ऑनलाईन परीक्षा ब) खुले पुस्तक परीक्षा
क) मागणीनुसार परीक्षा ड) घटक चाचणी
- ४) 'शिकणे ही कृतियुक्त प्रक्रिया आहे' हे पुढीलपैकी _____ चे तत्त्व आहे.
अ) वार्षिक नियोजन ब) घटक नियोजन
क) दैनंदिन पाठ नियोजन ड) ज्ञानरचनावादी नियोजन
- ५) इयत्ता नववीच्या मराठीमधील 'मातीची सावली' हा पाठ्यांश मराठी विषय संरचनेच्या _____ या भागात गणला जातो.
अ) कथा ब) कादंबरी क) लघुनिबंध ड) चरित्र
- ६) वाचन कौशल्याचे, क्षमतांचे मापन _____ चाचणीद्वारे केले जाते.
अ) संपादनूक ब) प्रमाणक संदर्भीय
क) निकष संदर्भीय ड) घटक
- ७) कार्यात्मक व्याकरणाचे स्वरूप _____ यांनी व्यक्त केले आहे.
अ) वॉटस ब) बॅलार्ड क) कोलरीज ड) श्री.य.रा. दाते

P.T.O.

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MARATHI**

Day and Date : Saturday, 5-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजनाची अंगे सांगून इयत्ता नववीच्या कोणत्याही एका घटकाचे घटक नियोजन करताना तुम्ही कोणते मुद्दे विचारात घ्याल ते सोदाहरण सांगा.
- किंवा**
- १) चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष सांगून माध्यमिक स्तरावरील एका इयत्तेच्या पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- १) मूल्यमापन म्हणजे काय ते सांगून परीक्षांचे प्रकार स्पष्ट करा. ५
- २) अध्ययन अनुभव म्हणजे काय ? त्याचे प्रकार स्पष्ट करा. ५
- किंवा**
- १) संरचना म्हणजे काय सांगून कोणत्याही एका प्रकारे मराठीची विषय संरचना तयार करा. ५
- २) वार्षिक नियोजन म्हणजे काय ते सांगून वार्षिक नियोजनाचा आराखडा सोदाहरण स्पष्ट करा. ५
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- १) अभ्यासानुवर्ती उपक्रम म्हणून वाङ्मय मंडळाचे स्वरूप व महत्त्व लिहा.
- २) नैदानिक चाचणीचे उद्देश सांगून मातृभाषा मराठी विषयातील नैदानिक चाचणीचे महत्त्व विशद करा.
- ३) ज्ञानरचनावादाची कोणतीही चार वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.

SLR-IC – 19

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**B.Ed. – II (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HINDI**

Day and Date : Saturday, 5-5-2018

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

सूचना : प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य है। उसे पहले 15 मिनट में उत्तर पत्रिका के पृष्ठ क्रमांक 3 में लिखिए।

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. रिक्त स्थानों की पूर्ति उचित पर्याय चुनकर कीजिए।

7

1) भाषा के लहजेपर _____ का प्रभाव नहीं पड़ता।

अ) शिक्षा

ब) भौगोलिक वातावरण

क) संस्कृति

ड) सामाजिक वातावरण

2) छात्र के उच्चारण में सुधार लाने के लिए _____ सबसे उपयुक्त है।

अ) भाषा प्रयोगशाला

ब) अस्पताल

क) परिवार

ड) मित्र समूह

3) _____ यह भाषा की संरचना का प्रकार नहीं है।

अ) वृक्षाकार

ब) वर्गीकरणात्मक

क) स्तरीय

ड) समकेंद्रीत

P.T.O.

- 4) इकाई नियोजन में _____ को गौण स्थान दिया जाता है ।
अ) उपलब्ध तासिकाएँ ब) पाठों की संख्या क) अध्यापन पद्धती ड) भाषा के कौशल
- 5) मूल्यांकन में _____ प्रश्नों पर व्यक्तिगत प्रभाव दिखाई देता है ।
अ) निबंधात्मक
ब) वस्तुनिष्ठ
क) लघुत्तरी
ड) सभी प्रकार के
- 6) निम्नलिखित में से _____ पाठ्यपुस्तक का बाह्य गुण है ।
अ) आशय
ब) पाठों की संख्या
क) पुस्तक का मूल्य
ड) आशय में स्थित मूल्य
- 7) _____ यह हिन्दी शिक्षक का व्यावसायिक गुण नहीं है ।
अ) शैक्षिक योग्यता
ब) अध्यापक की रुचि
क) सेवांतर्गत प्रशिक्षण
ड) विषय पर प्रभुत्व
-

**B.Ed. – II (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HINDI**

Day and Date : Saturday, 5-5-2018

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए । 10
- 1) वर्तमान परिपेक्ष्य में अनुवाद का महत्व स्पष्ट करते हुए उसकी सामाजिक उपयोगिता बताइए ।
 - 2) 'रचना शिक्षण के उद्देश्य स्पष्ट करते हुए रचना शिक्षण की किन्हीं दो पद्धतियों का स्पष्टीकरण दीजिए ।
3. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए (केवल 2) : 10
- 1) पाठ्यपुस्तक के आंतरिक एवं बाह्य गुण बताइए ।
 - 2) हिन्दी अध्यापक के व्यावसायिक गुणों पर प्रकाश डालिए ।
- अथवा**
- 1) भाषा की शैली एवं लहजे पर प्रभाव डालनेवाले घटक स्पष्ट कीजिए।
 - 2) भाषा संरचना के लाभ बताइए ।
4. टिप्पणियाँ लिखिए (केवल 2) : 8
- 1) मूल्य शिक्षा का महत्व ।
 - 2) हिन्दी भाषा मण्डल के कार्य ।
 - 3) वार्षिक नियोजन उद्देश्य ।
-

SLR-IC – 20

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. II (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF ENGLISH

Day and Date : Saturday, 5-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side numbers indicate marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) "Principle of Homogeneity" is more useful and valid for framing _____
a) Annual plan
b) Unit plan
c) Lesson plan
d) Examination
- 2) While preparing a unit plan, it is necessary to consider _____
a) Why aspect
b) Who aspect
c) Where aspect
d) When aspect
- 3) The concept of evaluation is considered as _____
a) Periodical assessment
b) Annual assessment
c) Continuous process
d) None of the above
- 4) _____ refers to a system of school-based evaluation of students that covers all aspects of students development.
a) Content-cum-methodology
b) Continuous and comprehensive evaluation
c) Diagnostic test
d) Unit test

P.T.O.

- 5) English teacher must have a thorough knowledge of _____
- a) Mother tongue
 - b) National language
 - c) English
 - d) Hindi
- 6) Passive articulators and active articulators are the types of _____
- a) Vowels
 - b) Consonants
 - c) Stress
 - d) Organs of speech
- 7) The rise and fall of the voice in speaking is _____
- a) stress
 - b) intonation
 - c) cluster
 - d) diphthong
- _____

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. II (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF ENGLISH**

Day and Date : Saturday, 5-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

N.B. : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) **Right** side numbers indicate **marks**.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the essential qualities of English Teacher.
 - 2) State the concept of evaluation. What is the need of Diagnostic Test ?
3. Answer the following questions in brief :
- 1) What is the significance of annual plan ? **5**
 - 2) Explain the steps of poetry lesson plan. **5**
- OR
- 1) Explain any five figures of speech. **5**
 - 2) State the organs of speech. **5**
4. Answer the following in brief (**any two**) : **8**
- 1) Explain the aspects of unit plan.
 - 2) Explain the concept of content-cum-methodology.
 - 3) State the importance of 'English Teacher Organization'.
-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MATHEMATICS**

Day and Date : Saturday, 5-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N. B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**
2) **All questions are compulsory.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct answer :

7

- 1) The step between year plan and lesson plan is _____
 - a) Curriculum planning
 - b) Unit planning
 - c) Syllabus planning
 - d) Practice lesson planning
- 2) Algebra is generalized _____
 - a) Trigonometry
 - b) Geometry
 - c) Statistics
 - d) Arithmetic
- 3) To bring uniformity in evaluation by the examiner _____ is helpful.
 - a) Blue print
 - b) Question analysis
 - c) Answer key and marking system
 - d) Question Bank
- 4) Responsibility of _____ is to construct secondary level curriculum.
 - a) NCERT
 - b) SCERT
 - c) SSC Board
 - d) Balbharati
- 5) In summative evaluation, according to objectives of subject _____ questions should be included.
 - a) Daily observation, project and test
 - b) Assignment, experiment and oral work
 - c) Class work, programs and practicals
 - d) Written, oral and practical

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MATHEMATICS**

Day and Date : Saturday, 5-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

N. B. : All questions are compulsory.

2. Answer the following questions : 10

1) What are the essential qualities of mathematics teacher ? Explain the role of mathematics teacher organization in professional growth of mathematics teacher.

OR

2) Explain types of examination. Illustrate the types of questions in written examination of mathematics.

3. Answer the following questions :

A) Explain various aspects of unit plan with example. 5

B) Explain the principles of curriculum designing. 5

OR

A) Explain the process of preparation of unit test. 5

B) How will you teach tests of congruence of triangles ? Explain any one test. 5

4. Answer the following questions (**any 2**) : 8

1) Explain continuous and comprehensive evaluation.

2) Explain norm referenced and criterion referenced test.

3) Explain three stages of teaching Geometry.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 10
- 1) गणित शिक्षकाची आवश्यक गुणवैशिष्ट्ये कोणती ? गणित शिक्षकाच्या व्यावसायिक विकासात गणित शिक्षक संघटनेची भूमिका स्पष्ट करा.
- किंवा**
- 2) परीक्षांचे प्रकार कोणते ? ते लिहा. लेखी परीक्षेतील प्रश्न प्रकारांचे उदाहरणासह स्पष्टीकरण करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :
- अ) घटक नियोजनाची विविध अंगे उदाहरणासह स्पष्ट करा. 5
- ब) अभ्यासक्रम रचनेची तत्त्वे स्पष्ट करा. 5
- किंवा**
- अ) घटक चाचणी तयार करण्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. 5
- ब) त्रिकोणाच्या एकरूपतेच्या कसोट्यांचे अध्यापन तुम्ही कसे कराल ? कोणत्याही एक कसोटीबाबत स्पष्टीकरण लिहा. 5
4. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- 1) सातत्यपूर्ण व सर्वकष मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- 2) निकष संदर्भीय व प्रमाणक संदर्भीय चाचणी स्पष्ट करा.
- 3) भूमिती अध्यापनाचे तीन टप्पे थोडक्यात स्पष्ट करा.
-

SLR-IC – 22

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018

PEDAGOGY OF URDU

Pedagogy of Urdu

Day and Date: Saturday, 5-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

7

1. مندرجہ ذیل کی خانہ پُری صحیح متبادل چُن کر لکھیے :

(1) کیوں پڑھانا چاہے اسکا شمار _____ کی منصوبہ بندی کے وقت استعمال کیا جاتا ہے۔

(a) سبق (b) یونٹ

(c) سالانہ (d) ان میں سے کوئی نہیں

(2) انسدادی تدریس کا استعمال _____ ٹیسٹ کے بعد کیا جاتا ہے۔

(a) یونٹ ٹیسٹ (b) تشخیص

(c) نشائی امتحان (d) سالانہ امتحان

(3) کتاب کی جلد کا شمار _____ میں ہوتا ہے۔

(a) اندرونی خصوصیات (b) اندرونی بیرونی خصوصیات

(c) بیرونی خصوصیات (d) ان میں سے سبھی

P.T.O.

4) مولانا آزاد نیشنل اردو یونیورسٹی _____ میں واقع ہے۔

(a) دہلی (b) حیدرآباد

(c) لکھنؤ (d) گلبرگہ

5) مضمون کا شمار _____ میں ہوتا ہے۔

(a) نظم (b) قواعد

(c) نثر (d) ان میں سے سب

6) مواد کا تجزیہ خاص طور پر مندرجہ ذیل _____ کے تعلق سے کیا جاتا ہے۔

(a) سبق (b) درسیات

(c) نصاب (d) ان میں سے کوئی نہیں

7) کہاوٹ مکمل بنائے جس کی لاٹھی _____

(a) اُسکی بلی (b) اُس کا کھیت

(c) اُسکی گائے (d) اُس کی بھنیس

10

2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات معہ خیل دیجئے (کوئی ایک):

(1) انو منصوبہ بندی کے منتلف اقسام واضع کیجئے۔

(2) امتحانات کے منتلف اقسام بنا کر کسی ایک روشنی ڈالیئے۔

10

3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے (کوئی دو):

(الف) اُردو زبان کی ساخت مختصراً بتائیے؟

(ب) مثالی اُردو معلم کیسا ہونا چاہیے؟

OR

(الف) کسی ایک جماعت کی اُردو کتاب کا تجزیہ کیجئے۔

(ب) اُردو ایکاڈمی پر روشنی ڈالئے۔

8

4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً بیان کیجئے (کوئی دو):

(1) سبق کے منصوبہ بندی کے مختلف اقسام بیان کیجئے۔

(2) اُردو معلم کی پیتسہ وارانہ ترقی کس طرح سے بڑھے گی؟

(3) النسدادی تدریس سے کیا مراد ہے؟

Seat No.	
-----------------	--

Set

P

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GENERAL SCIENCE**

Day and Date : Tuesday, 8-5-2018

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. 3.
 - 2) **All** questions are **compulsory**.
 - 3) **Right side figures** shows the marks of questions.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct answer :

7

- 1) The place of health and hygiene content is related to _____ in subject structure.
 - a) Pure zoology
 - b) Applied zoology
 - c) Interdisciplinary zoology
 - d) Zoology and chemistry
- 2) In unit planning _____ are undertaken into consideration.
 - a) Content, objectives and specifications, learning experiences
 - b) Content, learning experiences, evaluation
 - c) Content, objectives and specifications, evaluation
 - d) Content, objectives and specifications, learning experiences, evaluation, teaching aids
- 3) A good _____ of science should inspire the students to discover and inculcate scientific attitudes.
 - a) Reference book
 - b) Text book
 - c) Hand book
 - d) Journal
- 4) _____ type of questions are used in open book test.
 - a) Objective
 - b) Short answer
 - c) Open ended
 - d) Higher ordered, objective
- 5) Teachers success as effective science teacher is determined by
 - a) Skill, techniques of teaching, personal qualities
 - b) Skill, teaching techniques, ethics of profession
 - c) Teaching techniques, ethics of profession, personal qualities
 - d) Skill, teaching techniques, ethics of profession, personal qualities
- 6) Formative evaluation helps in taking decisions related to
 - a) Academic development
 - b) Cognitive development
 - c) Psychomotor development
 - d) Affective development
- 7) Work shops are helpful for
 - a) Orientation
 - b) Develop skills
 - c) Develop attitudes
 - d) Develop content knowledge

मराठी रूपांतर

सूचना : १) प्रश्न क्र. १ आवश्यक आहे. ते पहिल्या १५ मिनिटांत उत्तरपत्रिकेत पृष्ठ क्रमांक ३ मध्ये सोडवीणे.

२) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

३) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा.

7

- 1) आरोग्य व आरोग्यशास्त्र या आशयाचे विषयसंरचनेतील स्थान _____ मध्ये आहे.
 - a) शुद्ध प्राणीशास्त्र
 - b) उपयोजित प्राणीशास्त्र
 - c) आंतरशाखीय प्राणीशास्त्र
 - d) प्राणीशास्त्र व रसायनशास्त्र
- 2) घटक नियोजनात _____ विचारात घेतले जातात.
 - a) आशय, उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे, अध्ययन अनुभव
 - b) आशय, अध्ययन अनुभव, मूल्यमापन
 - c) आशय, उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे, मूल्यमापन
 - d) आशय, उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे, अध्ययन अनुभव, मूल्यमापन व शैक्षणिक साधने
- 3) विद्यार्थ्यांमध्ये शोध व वैज्ञानिक दृष्टिकोन उजविण्यासाठी चांगळे _____ विद्यार्थ्यांना प्रेरित करते.
 - a) संदर्भ पुस्तक
 - b) पाठ्यपुस्तक
 - c) हस्तपुस्तिका
 - d) वर्तमानपत्र
- 4) पुस्तकासह चाचणीसाठी _____ प्रकारच्या प्रश्नप्रकारांचा वापर करतात.
 - a) वस्तुनिष्ठ
 - b) लघुतरी
 - c) मुक्त प्रश्न
 - d) उच्च स्तरीय, वस्तुनिष्ठ
- 5) यशस्वी विज्ञान शिक्षकाचे यश _____ वर आधारित असते.
 - a) कौशल्य, अध्यापन तंत्रे, व्यक्तिगत गुणवैशिष्ट्ये
 - b) कौशल्य, अध्यापन तंत्रे, व्यावसायिक नैतिकता
 - c) अध्यापन तंत्रे, व्यावसायिक नैतिकता, व्यक्तिगत गुणवैशिष्ट्ये
 - d) कौशल्य, अध्यापन तंत्रे, व्यावसायिक नैतिकता, व्यक्तिगत गुणवैशिष्ट्ये
- 6) विकासात्मक मूल्यमापन _____ बाबतचा निर्णय घेण्यात मदत करते.
 - a) शैक्षणिक विकास
 - b) बोधात्मक विकास
 - c) क्रियात्मक विकास
 - d) भावात्मक विकास
- 7) कृतिसत्राची मदत _____ साठी होते.
 - a) उद्बोधन
 - b) कौशल्य विकसन
 - c) दृष्टिकोन विकसन
 - d) आशय ज्ञान विकास

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GENERAL SCIENCE**

Day and Date : Tuesday, 8-5-2018

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

2. Write the characteristics of science teacher. Write the types of in-service programme for science teachers for professional growth. **10**

OR

What is evaluation ? What are the tools science teacher can use for continuous and comprehensive evaluation in science ? **10**

3. Write the short answer of following questions : **10**

- a) What is unit plan ? What are the importance of unit plan ?
- b) What are the criteria of good text book ?

OR

- a) What is lesson plan ? What are the steps of lesson plan and write its importance. **10**
- b) What is subject structure ? What are importance of subject structure of science ?

4. Write short notes on **any two** : **8**

- a) What is curriculum ? Write principles for designing curriculum.
- b) How will you introduce concept photosynthesis ?
- c) What is diagnostic test ? Write about remedial teaching.

मराठी रूपांतर

2. विज्ञान शिक्षकांची गुणवैशिष्ट्ये लिहा. विज्ञान शिक्षकांच्या व्यावसायिक विकासासाठी सेवांतर्गत कार्यक्रमांचे प्रकार लिहा. 10

किंवा

- मूल्यमापन म्हणजे काय ? विज्ञानात सर्वकष, सातत्यपूर्ण मूल्यमापन करण्यासाठी कोणकोणती साधने विज्ञान शिक्षक वापरू शकतात ? 10

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 10

- a) घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजनाचे महत्व लिहा.
b) चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष लिहा.

किंवा

- a) पाठ नियोजन म्हणजे काय ? पाठ नियोजनाच्या पायऱ्या व महत्व लिहा. 10
b) विषय संरचना म्हणजे काय ? विज्ञानामध्ये विषय संरचनेचे महत्व लिहा.

4. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 8

- a) अभ्यासक्रम म्हणजे काय ? अभ्यासक्रम रचनेची तत्वे लिहा.
b) प्रकाशसंश्लेषण संकल्पनाची प्रस्तावना कशी कराळ ?
c) नैदानिक कसोटी म्हणजे काय ? उपचारात्मक अध्यापन विषयी लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. – II (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HISTORY**

Day and Date : Tuesday, 8-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct answer :

7

- 1) It is essential that history teacher should possess _____ quality.
a) Organizational brilliance b) Expertisensess
c) Historical outlook d) Honesty
- 2) How annual planning is generally prepared ?
a) Macro and rigid b) Particular and rigid
c) Particular and flexible d) Macro and Flexible
- 3) In triangular concept of evaluation educational objectives, learning experiences and _____ are interlinked.
a) Tools of evaluation b) Syllabus c) curriculum d) Text book
- 4) Details of the number of pages and chapters in the text-book can be obtained from.
a) Index b) Lesson c) Poems d) Grammar
- 5) Diagnostic tests are used for
a) Removing complex about history subject
b) To understand historical concepts
c) To find out weakness among students
d) Testing fulfillment of history objectives in learning
- 6) Criteria of good curriculum is _____
a) Selection of the events and presentation should be in logical sequence
b) It should be achieve the aim and objectives of teaching
c) It should be flexible and changeable
d) All of the above
- 7) 'A Comparison between Women and Men' book is written by _____
a) Savitribai Phule b) Ramabai Ranade
c) Tarabai Shinde d) Anandibai Joshi

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. – II (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HISTORY**

Day and Date : Tuesday, 8-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

2. Answer the following question : **10**

Explain the types of tests and state the difference between criterion referenced and norm referenced test.

OR

Explain the contribution of history teacher organization in developing professional abilities of teacher.

3. Answer the following questions in brief : **10**

a) Explain the importance of unit planning and various aspects of unit planning. **5**

b) Benefit's of content cum methodology in history method. **5**

OR

a) Which aspects will you take into account in preparing lesson plan. **5**

b) State any five characteristics of an good text book. **5**

4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**

a) Explain the concept of evaluation and its importance

b) Functions of history teacher organization

c) Explain the rights and duties of Indian citizens.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : १०
- चाचणीचे प्रकार सांगून निकष संदर्भीय चाचण्या व प्रमाणक संदर्भीय चाचण्यातील फरक स्पष्ट करा.
- किंवा**
- इतिहास शिक्षक संघटनेची शिक्षकाच्या व्यावसायिक क्षमता वाढविण्यातील योगदान स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १०
- अ) घटक नियोजनाची विविध अंगे व महत्त्व स्पष्ट करा. ५
- ब) इतिहास आध्यापनात आशययुक्त अध्यापन पद्धतीचे फायदे. ५
- किंवा**
- अ) पाठ नियोजन तयार करताना तुम्ही कोणत्या बाबी लक्षात घ्याल ? ५
- ब) इतिहासाच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे कोणतेही ५ निकष सांगा. ५
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- अ) मूल्यमापन संकल्पना व महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) इतिहास शिक्षक संघटनेची कार्ये.
- क) भारतीय नागरीकांचे हक्क आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा.
-

SLR-IC – 26

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY

Day and Date : Tuesday, 8-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

- 1) Teacher _____ planning is done at the beginning of the year for Geography course.
A) Year B) Unit C) Lesson D) Activity
- 2) A structure of a _____ is made up of words which are arranged in a specific order.
A) Test B) Lesson C) Content D) Subject
- 3) When we prepare Blueprint for preparing unit test. There is no _____ factor in three dimensional chart.
A) Objectives B) Answer key
C) Sub Unit D) Types of questions
- 4) For successful Geography teaching Geography teacher _____ background is mostly important.
A) Personality B) Teaching C) Professional D) Knowledge
- 5) Animal husbandry is a _____ type of occupation.
A) Primary B) Secondary C) Tertiary D) Fourth
- 6) The perfect representation of earth surface in the map is always done by definite _____.
A) Sign B) Direction C) Title D) Scale
- 7) Teacher gives opportunity to student for reading and fill up the map. This activity mostly done in _____ type lesson.
A) Review B) Revision C) Skill base D) Demonstration

मराठी रूपांतर

P.T.O.

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा

7

- १) शिक्षक भूगोल विषयाचे _____ नियोजन वर्षाच्या सुरुवातीलाच करतात.
अ) वार्षिक ब) घटक क) पाठ ड) कृती
- २) _____ ची संरचना ही विशिष्ट रचने द्वारा मांडणी केलेली असते व जी शब्दा द्वारा केली जाते.
अ) चाचणीची ब) पाठाची क) आशयाची ड) विषयाची
- ३) घटक चाचणी तयार करताना संविधान तक्ता तयार केला जातो. त्यावेळी त्रिमिती तक्ता तयार करताना _____ घटकाचा समावेश केला जात नाही.
अ) उद्दीष्टे ब) उत्तर सूची क) उपघटक ड) प्रश्न प्रकार
- ४) यशस्वी भूगोल अध्यापनासाठी भूगोल शिक्षकाची _____ पार्श्वभूमी प्रामुख्याने महत्वाची आहे.
अ) व्यक्तिमत्व ब) अध्यापन क) व्यावसायिक ड) ज्ञान
- ५) पशुपालन हा _____ प्रकारचा व्यवसाय आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय क) तृतीय ड) चतुर्थ
- ६) जमिनीच्या भूभागाचे अचूक प्रतिनिधित्व नकाशात दाखविण्यासाठी _____ द्वारा अचूकपणे केले जाते.
अ) चिन्हे ब) दिशा क) शीर्षक ड) प्रमाण
- ७) शिक्षक विद्यार्थ्यांना नकाशा वाचनाची व भरण्याची संधी देतात ही कृती _____ प्रकारच्या पाठात प्रामुख्याने होते.
अ) सिंहावलोकन ब) उजळणी क) कौशल्य आधारित ड) दिग्दर्शन

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY**

Day and Date : Tuesday, 8-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m

Marks : 28

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right side indicate full marks.*

2. When you will become a Geography teacher which qualities and skill are required for you ? Explain with example. **10**

OR

What is meant by content analysis ? Analyse one content of Geography subject with the various factors of content analysis.

3. Answer the following question (**any one**) : **10**

1) Prepare unit plan for one Geography Unit.

2) Explain the preparation of Blue print with one example of Geography Unit.

OR

1) What is the need of planning ? Which factors essential for Year planning ?

2) Explain the roll of diagnostic test in student development.

4. Answer the following questions (**any two**) : **8**

1) What are the importance of field visit ?

2) Explain the types of subject structure use in Geography.

3) Explain the types of lesson plan for Geography teaching.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

ii) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

२. ज्या वेळी तुम्ही भूगोल शिक्षक व्हाल त्यावेळी तुमच्या मध्ये कोणते गुण व कौशल्य असली पाहिजेत ते ?
उदाहरणासह स्पष्ट करा. १०

किंवा

आशय विश्लेषण म्हणजे काय सांगून भूगोलाच्या एका घटकाचे आशय विश्लेषण घटकानुसार विश्लेषण करा.

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०

- १) भूगोलाच्या एका घटकासाठी घटक नियोजन तयार करा.
- २) भूगोलाच्या एका घटकाच्या उदाहरणासह संविक्ता तकता कसा तयार करतात हे स्पष्ट करा.

किंवा

- १) नियोजनाची गरज सांगून वार्षिक नियोजनासाठी कोणते घटक आवश्यक आहेत ?
- २) विद्यार्थी विकासात नैदानिक चाचणीची भूमिका स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) : ८

- १) क्षेत्रिय भेटीचे महात्व काय आहे ?
- २) भूगोल विषयासाठीच्या विविध विषय संरचना प्रकार स्पष्ट करा.
- ३) भूगोल अध्यापनासाठी पाठाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

SLR-IC – 28

Seat No.	
-------------	--

Set

P

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
GENDER, SCHOOL AND SOCIETY**

Day and Date : Friday, 4-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures to right side indicate full marks.**
 - 3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose correct alternatives :

7

- 1) Sabala Scheme is established for empowerment of
 - a) Adolescent girls
 - b) Women for difficult circumstances
 - c) Adult women
 - d) Housewives
- 2) Support to training and employment programme is for
 - a) Rural women
 - b) SC/ST households
 - c) Families below poverty line
 - d) SC/ST womens below poverty line from rurals
- 3) _____ contains provisions to protect Indian women from dowry death.
 - a) Indian Penal Code 1860
 - b) Indian Penal Code 1890
 - c) Indian Penal Code 1870
 - d) Indian Penal Code 1880
- 4) Masculinity is concept is inculcated because of
 - a) Differences between biological features
 - b) Male dominance
 - c) Possessiveness of males
 - d) Gender inequality
- 5) Ratio of male and female is _____ in India.
 - a) 1000 : 929
 - b) 1000 : 931
 - c) 1000 : 943
 - d) 1000 : 922
- 6) Women have facility of maternity leave about _____ weeks.
 - a) 24
 - b) 26
 - c) 28
 - d) 32
- 7) In 1994 _____ department was established in Maharashtra.
 - a) Women welfare
 - b) Children welfare
 - c) Student welfare
 - d) Women and child welfare

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) _____ च्या सबलीकरणीसाठी सबला योजना राबाविण्यात येते.
 - a) कुमारावस्थेतील मुळी
 - b) आव्हानात्मक/संकटग्रस्त स्त्रिया
 - c) प्रौढ स्त्रिया
 - d) गृहिणी
- 2) प्रशिक्षण व रोजगार कार्यक्रम _____ ना आधार रेण्या साठी राबविला जातो.
 - a) ग्रामीण महिला
 - b) SC/ST गृहिणी
 - c) दारिद्र्य रेषे खालील महिला
 - d) दारिद्र्य रेषे खालील SC/ST ग्रामीण स्त्रिया
- 3) हुंड्या मुळे मृत्यु पासून भारतीय महिलांना _____ द्वारे संरक्षण मिळाळे आहे.
 - a) इंडियन पिनल कोड 1860
 - b) इंडियन पिनल कोड 1890
 - c) इंडियन पिनल कोड 1870
 - d) इंडियन पिनल कोड 1880
- 4) पौरुषत्व ही संकल्पना _____ मुळे रूजली.
 - a) जैविक रचनेतील भेदामुळे
 - b) पुरुषांचे स्वामीत्व
 - c) पुरुषांची आनुमकता
 - d) लिंग असमानता
- 5) भारतात पुरुष व स्त्रियांचे गुणोत्तर _____ आहे.
 - a) 1000 : 929
 - b) 1000 : 931
 - c) 1000 : 943
 - d) 1000 : 922
- 6) स्त्रियांना _____ आठवडे भरपगारी प्रसूती रजा मंजूर आहे.
 - a) 24
 - b) 26
 - c) 28
 - d) 32
- 7) महाराष्ट्रात 1994 साली _____ विभागाची स्थापना झाली.
 - a) स्त्री कल्याणकारी
 - b) बाल कल्याणकारी
 - c) विद्यार्थी कल्याणकारी
 - d) महिला व बाल कल्याण

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
GENDER, SCHOOL AND SOCIETY**

Day and Date : Friday, 4-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

- Instructions :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) *Figures to right side indicate full marks.*

2. What is gender inequality ? What the reasons are responsible for gender inequality ? **10**

OR

What is women empowerment ? What are needs for women empowerment in Indian society ? **10**

Write the answer in brief of following questions : **10**

3. a) What is gender bias ? Write its effect on society. **5**

b) What is the role of family to inculcate gender equality ? **5**

OR

a) Suggest extracurricular activities for gender equality. **5**

b) Write the articles in Indian constitutions related to gender equality. **5**

4. Answer the following (**any two**) : **8**

1) Write an importance of schooling of girls.

2) What is gender identities ? How school curriculum is helpful for gender identities ?

3) Explain the relation between gender education and national development.

मराठी रूपांतर

2. लिंग असमानता म्हणजे काय ? लिंग असमानते साठी कोणती कारणे जबाबदार आहेत ? 10
- किंवा**
- महिला सबलीकरण म्हणजे काय ? भारतीय समाजात महिला सबलीकरणाची गरज का आहे ? 10
- खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 10
3. a) लिंग दूषितीकरण म्हणजे काय ? समाजावर त्याचे काय परिणाम होतात ? 5
- b) लिंग समानता रुजविण्यासाठी कुटुंबाची भूमिका कशी असावी ? 5
- किंवा**
- a) लिंग समानते साठी अभ्यासानुवर्ती उपक्रम सूचवा. 5
- b) लिंग समानतेवर आधारित भारतीय संविधानातील कळमे लिहा. 5
4. खालील प्रश्नांचे उत्तरे लिहा (कोणत्याही दोन) : 8
- 1) मुलींच्या शाळा करणाचे महत्व लिहा.
- 2) लिंगभाव म्हणजे काय ? लिंगभाव विकसित करण्यासाठी शाळें य अभ्यासक्रम कसा सहाय्यकारी आहे ते लिहा.
- 3) लिंग शिक्षण व राष्ट्रीय विकासातील संबंध स्पष्ट करा.

SLR-IC – 29

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	----------

**B.Ed. – II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Part – II)**

Day and Date : Monday, 7-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N. B. :**
- i) **All questions are compulsory.**
 - ii) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**
 - iii) **Figures to the right indicate full marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) Curriculum should be vocational oriented, it is stated by _____
 a) M. Gandhi b) R. Tagore
 c) J. Krishnamurti d) Dr. B. R. Ambedkar
- 2) _____ can be shown by clearly and definitely in the following.
 a) Knowledge b) Skill c) Information d) Training
- 3) _____ is not the aspect of democracy.
 a) Educational b) Political c) Religions d) Economic
- 4) 'Dictionary' is the example of _____
 a) Text book b) Child literature
 c) Teachers handbook d) Reference book
- 5) The following _____ is not the aspect of training.
 a) Knowledge b) Attitude
 c) Skill d) Behaviour patterns
- 6) According to _____ 'Democracy is life style or style of living'.
 a) Rabindranath Tagore b) John Dewey
 c) Dr. Ambedkar d) J. Krishnamurti
- 7) 'Kishor Journal' in child literature is published by
 a) Balbharti b) MSCERT
 c) Childrens literature board d) Private Publications Institute

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

७

- १) अभ्यासक्रम हा व्यवसायाभिमुख असावा असे _____ यांचे ठाम मत होते.
अ) म. गांधीजी ब) र. टागोर
क) जे. कृष्णमूर्ती ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
- २) पुढीलपैकी _____ हे स्पष्ट व निश्चितपणे दाखविता येते.
अ) ज्ञान ब) कौशल्य क) माहिती ड) प्रशिक्षण
- ३) लोकशाहीचे _____ हे अंग नाही.
अ) शैक्षणिक ब) राजकीय क) धार्मिक ड) आर्थिक
- ४) 'शब्दकोष' हे _____ चे उदाहरण आहे.
अ) पाठ्यपुस्तक ब) बालसाहित्य
क) शिक्षक हस्तपुस्तिका ड) संदर्भ पुस्तक
- ५) पुढीलपैकी _____ हा प्रशिक्षणाचा घटक नाही.
अ) ज्ञान ब) अभिवृत्ती क) कौशल्य ड) वर्तनशैली
- ६) 'लोकशाही ही जीवनशैली होय' असे मत _____ यांचे आहे.
अ) रविंद्रनाथ टागोर ब) जॉन ड्युई
क) डॉ. आंबेडकर ड) जे. कृष्णमूर्ती
- ७) बालसाहित्यामधील 'किशोर मासिक' _____ यांचेकडून प्रकाशित होत असते.
अ) बालभारती ब) एम.एस.सी.ई.आर.टी.
क) बालसाहित्य मंडळ ड) खाजगी प्रकाशन संस्था

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. – II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Part – II)

Day and Date : Monday, 7-5-2018

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

N. B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer **any one** of the following : **10**
- 1) What is meant by epistemology ? Discuss the epistemological basis of education explained by M. Gandhiji.
 - 2) State the concepts of Nationalism, Universalism and Secularism and explain the interrelationship of nationalism, universalism and secularism with education.
3. Answer the following questions in brief :
- 1) What is curriculum ? Explain the nature of curriculum. **5**
 - 2) 'Teacher's handbook is a reflections of curriculum'. Explain the statement. **5**
- OR
- 1) What is meant by teaching ? Explain the types of teaching. **5**
 - 2) Write an educational contribution of J. Krishnamurti, in brief. **5**
4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**
- 1) Explain the difference between 'knowledge' and 'information'.
 - 2) Write need and importance of Textbook.
 - 3) What is training ? Explain the types of training.

मराठी रूपांतर

२. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०
- १) ज्ञानमीमांसा म्हणजे काय ? महात्मा गांधीजींच्या दृष्टीकोणातून शिक्षणाच्या ज्ञानमीमांसेची चर्चा करा.
- २) राष्ट्रीयत्व, विश्वात्मकता आणि धर्मनिरपेक्षता या संकल्पना सांगून यांचा शिक्षणाशी असणारा आंतरसंबंध स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.
- १) अभ्यासक्रम म्हणजे काय ? अभ्यासक्रमाचे स्वरूप स्पष्ट करा. ५
- २) 'शिक्षक हस्तपुस्तिका म्हणजे अभ्यासक्रमाचे प्रतिबिंब असते' हे विधान स्पष्ट करा. ५
- किंवा**
- १) अध्यापन म्हणजे काय ? अध्यापनाचे प्रकार स्पष्ट करा. ५
- २) जे. कृष्णमूर्ती यांचे शिक्षणविषयक योगदान थोडक्यात नमूद करा. ५
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- १) 'ज्ञान' आणि 'माहिती' यांतील फरक स्पष्ट करा.
- २) पाठ्यपुस्तकाचे गरज व महत्त्व नमूद करा.
- ३) प्रशिक्षण म्हणजे काय ? प्रशिक्षणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

SLR-IC – 30

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
CREATING AN INCLUSIVE SCHOOL**

Day and Date : Friday, 11-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to right indicate full marks.*
3) *Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) _____ are the target groups of inclusive education.
 - a) Hearing impairment child
 - b) Learning disability child
 - c) Mental retard child
 - d) All above
- 2) The provision of Rs. _____ per challenged/special child year made under Sarva Shiksha Abhiyan.
 - a) 1,000
 - b) 2,000
 - c) 1,200
 - d) 1,700
- 3) _____ is not the characteristic of inclusive education.
 - a) Education for all
 - b) Protection of rights
 - c) To prepare for new challenges
 - d) Teacher should not gives admission to special child in school
- 4) The role of the teachers in inclusive education are
 - a) Guide
 - b) Counsellor
 - c) Researcher
 - d) All above
- 5) Books under Braille script are useful for
 - a) Blind Student
 - b) Hearing Impairment Student
 - c) Learning Disability Student
 - d) Mental Retard Student

P.T.O.

- 6) _____ test is a very important role in assessing the characteristics of the special children.
 a) Achievement b) Psychological
 c) Written d) Oral
- 7) United Nation has declared convention on the right of the child in
 a) 1990 b) 1989 c) 1937 d) 2010

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) सर्वसमावेशक शिक्षणाचा लक्ष्यगट _____ आहे.
 अ) कर्णबधिर बालके ब) अध्ययन अकार्यक्षम बालके
 क) मतिमंद बालके ड) वरील सर्व
- 2) सर्व शिक्षा अभियानांतर्गत शाकेतील विशेष बालकांसाठी दरवर्षी _____ रूपये अनुदानाची तरतूद करण्यात आली.
 अ) १,००० ब) २,००० क) १,२०० ड) १,७००
- 3) सर्वसमावेशक शिक्षणाचे खालीलपैकी वैशिष्ट्य कोणते नाही ?
 अ) सर्वसाठी शिक्षण
 ब) हक्कांचे संरक्षण
 क) नवीन आव्हानांसाठी तयार करणे
 ड) शिक्षक विशेष बालकांना शाळित प्रवेश देत नाहीत
- 4) सर्वसमावेशक शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका _____ आहे.
 अ) मार्गदर्शक ब) समुपदेशक क) संशोधक ड) वरील सर्व
- 5) ब्रेल लिपीतील पुस्तके _____ उपयोगी पडतात.
 अ) अंध विद्यार्थ्यांना ब) कर्णबधिर विद्यार्थ्यांना
 क) अध्ययन अक्षम विद्यार्थ्यांना ड) मतिमंद विद्यार्थ्यांना
- 6) विशेष बालकांच्या गुणवैशिष्ट्यांचे मूल्यांकन करण्यासाठी _____ कसोटी महत्वपूर्ण भूमिका बजावते.
 अ) संपादणूकी ब) मानसशास्त्रीय क) लेखी ड) तोंडी
- 7) संयुक्त राष्ट्र संघाने बालहक्काचा मसूदा _____ साली जाहीर केला.
 अ) १९९० ब) १९८९ क) १९३७ ड) २०१०

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
CREATING AN INCLUSIVE SCHOOL**

Day and Date : Friday, 11-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to right indicate full marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of inclusive education and state the need and benefits of inclusive school.
- OR
- 2) What do you mean by classroom management of inclusive education ? Explain the role of teacher in inclusive education. **10**
3. Answer the following questions in brief :
- 1) Explain any four recommendations of RTE, 2009 for inclusive education. **5**
- 2) Explain the barrier's of inclusive school. **5**
- OR
- 1) Explain the concept of inclusive classroom. **5**
- 2) Suggest the four program for challenging behaviours turn into positive behaviours in inclusive education. **5**
4. Write short-notes (**any two**) : **8**
- 1) Role of principal in guidance and counselling for inclusive education.
- 2) Government scheme (any four) for inclusive education.
- 3) Classification of disable student.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही १).

- 1) सर्वसमावेशक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करून सर्वसमावेशक शाळाची गरज व फायदे स्पष्ट करा. 10

किंवा

- 2) सर्वसमावेशक शिक्षणातील वर्गव्यवस्थापन म्हणजे काय ? सर्वसमावेशक शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. 10

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा.

- 1) सर्वसमावेशक शिक्षणासाठी शिक्षण हक्क कायदा, २००९ यांनी सुचवलेल्या चार शिफारशी सांगा. 5
- 2) सर्वसमावेशक शाळांतील अडथळे स्पष्ट करा. 5

किंवा

- 1) सर्वसमावेशक वर्गखोलीची संकल्पना स्पष्ट करा. 5
- 2) सर्वसमावेशक शिक्षणातील आव्हानात्मक वर्तन सकारात्मक वर्तनात बदलण्यासाठी चार उपक्रम सुचवा. 5

4. टीपा लिहा (कोणतेही दोन). 8

- 1) सर्वसमावेशक शिक्षणातील मार्गदर्शन व समुपदेशनात प्राचार्याची भूमिका.
- 2) सर्वसमावेशक शिक्षणासाठी (कोणतेही चार) शासकीय योजना.
- 3) अक्षम विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. – II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATIONAL MANAGEMENT (Elective)**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N.B.** : 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) Educational Management includes
 - A) Planning
 - B) Organisation
 - C) Co-ordination
 - D) Above all
- 2) The headmaster plays the role of _____ in school administration.
 - A) Ideal teacher
 - B) Public relation officer
 - C) Best administration
 - D) All the above
- 3) In general register _____ records are kept in detail.
 - A) Head master's
 - B) Teachers
 - C) Student
 - D) All above
- 4) While selecting the site for school building _____ in considered.
 - A) Syllabus
 - B) Location
 - C) Garden
 - D) Play ground
- 5) Managing school financial matters is a function of
 - A) Head master
 - B) Management
 - C) Both A) and B)
 - D) Teachers
- 6) The human relationship in a school should be
 - A) Positive
 - B) Negative
 - C) Neutral
 - D) All above
- 7) There are _____ total acts in Secondary Education Act.
 - A) Twelve
 - B) Fourteen
 - C) Sixteen
 - D) Ten

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) प्रश्न १ आवश्यक आहे. हा प्रश्न पान नं ३ वर सोडवा पहिल्या १५ मिनिटात पहिला प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

१. योग्य पर्याय निवडा :

7

१) शैक्षणिक व्यवस्थापनात खालीलपैकी कोणत्या बाबींचा समावेश होतो ?

अ) नियोजन

ब) संघटन

क) समन्वय

ड) वरील सर्व

२) शाळेत प्रशासनात मुख्याध्यापक _____ ची भूमिका पार पाडत असतो.

अ) आदर्श शिक्षक

ब) जनसंपर्क अधिकारी

क) उत्तम प्रशासन

ड) वरील सर्व

३) जनरल रजिस्टर मध्ये _____ च्या सविस्तर नोंदी ठेवल्या जातात.

अ) मुख्याध्यापका

ब) शिक्षका

क) विद्यार्थ्या

ड) वरील सर्व

४) शाळेत इमारतीसाठी जागा निवडताना _____ चा विचार केला जातो.

अ) पाठ्यक्रम

ब) परिसर

क) बाग

ड) क्रीडांगण

५) शाळेत आर्थिक बाबींच्या व्यवस्थापनाचे कार्य _____ चे असते.

अ) मुख्याध्यापक

ब) व्यवस्थापनाचे

क) 'अ' आणि 'ब'

ड) शिक्षक

६) शाळेत मानवी संबंध _____ प्रकारचे असावेत.

अ) सकारात्मक

ब) नकारात्मक

क) तटस्थ

ड) वरील सर्व

७) माध्यमिक शिक्षण कायद्यामध्ये एकूण _____ कलमे आहेत.

अ) बारा

ब) चौदा

क) सोळा

ड) दहा

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. – II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATIONAL MANAGEMENT (Elective)**

Day and Date : Monday, 14-5-2018

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

2. Explain the institutional planning concept and state need and objective of institutional planning. **10**

OR

Explain the role of the Head master and state his various responsibilities and functions. **10**

3. A) How will you take care of school records and registers ? **5**

B) Explain the types of educational accountability. **5**

OR

A) Explain the importance of school timetable. **5**

B) Explain the importance of good interpersonal relationship. **5**

4. Write short notes on **any 2** of the following : **8**

1) Importance of school play ground

2) Secondary school code

3) Problems of classroom management.

मराठी रूपांतर

२. संस्थानिहाय नियोजनाची संकल्पना सांगून संस्थानिहाय नियोजनाची गरज व उद्दिष्टे सांगा. 10
- किंवा
- मुख्याध्यापकाची भूमिका, जबाबदाऱ्या व कार्ये स्पष्ट करा. 10
३. अ) शाळेय नोंदवहा व अभिलेख या संबंधी काळजी तुम्ही कशी घ्याल ? 5
- ब) शिक्षणातील उत्तरदायित्वाचे प्रकार स्पष्ट करा. 5
- किंवा
- अ) शाळेय वेळापत्रकाचे महत्त्व स्पष्ट करा. 5
- ब) चांगल्या मानवी आंतर संबंधाचे महत्त्व स्पष्ट करा. 5
४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. 8
- १) शाळेय क्रीडांगणाचे महत्त्व.
- २) माध्यमिक शाळा संहिता.
- ३) वर्गव्यवस्थापनाच्या समस्या.
-

Seat No.	
----------	--

Set

P

B.Ed. – II (Sem. – IV) (CBCS) Examination, 2018
VALUE EDUCATION

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**
3) **Right side shows the figures of marks of questions.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Select the correct answer :

7

- 1) Family, society, language and literature are the _____ of values.
a) Types b) Sources c) Conflicts d) Objectives
- 2) Love is related to _____ value.
a) Emotional b) Physical c) Cultural d) Economic
- 3) The type of individual value is _____
a) Religious tolerance b) Patriotism
c) National integration d) Scientific attitude
- 4) The value of _____ is inculcated through the equal treatment given by parents to boys and girls at home.
a) Modesty b) Dignity of labour
c) Equality of gender d) National integration
- 5) It is important to inculcate _____ value among students.
a) Social b) National c) Moral d) Above all
- 6) Value conflict is related to select _____ value out of two or more values.
a) One b) Two c) Three d) Four
- 7) The duty of parents is to be _____ role regarding value education.
a) Dull b) Positive
c) Negative d) None of the above

मराठी रूपांतर

1. योग्य उत्तर निवडा :

7

- 1) कुटुंब, समाज, भाषा आणि साहित्य हे मूल्यांचे _____ आहेत.
 अ) प्रकार ब) स्रोत क) संघर्ष ड) उद्दिष्टे
- 2) प्रेम हे _____ मूल्यांशी संबंधित आहे.
 अ) भावनिक ब) शारीरिक क) सांस्कृतिक ड) आर्थिक
- 3) वैयक्तिक मूल्याचा _____ हा प्रकार आहे.
 अ) धार्मिक सहिष्णूता ब) देशभक्ती
 क) राष्ट्रीय एकात्मता ड) वैज्ञानिक दृष्टिकोन
- 4) घरातील मुला-मुलींना आई-वडील सारखीच वागणूक देतात, यावरून _____ हे मूल्य रूजविले जाते.
 अ) सौजन्यशीलता ब) श्रम प्रतिष्ठा
 क) स्त्री-पुरुष समानता ड) राष्ट्रीय एकात्मता
- 5) विद्यार्थ्यांमध्ये _____ मूल्य रूजविणे महत्त्वाचे आहे.
 अ) सामाजिक ब) राष्ट्रीय क) नैतिक ड) वरील सर्व
- 6) मूल्य संघर्ष हा दोन किंवा अधिक मूल्यांपैकी _____ मूल्याच्या निवडीशी संबंधित असतो.
 अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार
- 7) मूल्य शिक्षणासंदर्भात _____ भूमिका असणे हे पालकांचे कर्तव्य आहे.
 अ) कंटाळवाणी ब) सकारात्मक क) नकारात्मक ड) वरीलपैकी नाही

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. – II (Sem. – IV) (CBCS) Examination, 2018
VALUE EDUCATION

Day and Date : Monday, 14-5-2018

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
3) **Right side shows the figures of marks of questions.**

2. Explain the process of value education. **10**

OR

Explain the concept and nature of values. **10**

3. a) Suggest activities for inculcation of social values. **5**

b) Explain the ways to overcome on value conflicts. **5**

OR

a) Explain the need of value education to parents. **5**

b) Suggest activities to involve parents in value education. **5**

4. Answer the following (**any two**) : **8**

a) State the importance of values in human life.

b) Explain the role of teacher in value education.

c) Suggest activities for scientific values to parents.

मराठी रूपांतर

2. मूल्य शिक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- मूल्यांची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करा. 10
3. अ) सामाजिक मूल्ये रूजवण्यासाठी उपक्रम सूचवा. 5
- ब) मूल्य संघर्षावर मात करण्याचे मार्ग स्पष्ट करा. 5
- किंवा**
- अ) पालकांना मूल्य शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा. 5
- ब) मूल्य शिक्षणात पालकांच्या सहभागासाठी उपक्रम सूचवा. 5
4. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- अ) मानवी जीवनात मूल्याचे महत्त्व विशद करा.
- ब) मूल्य शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- क) पालकांना वैज्ञानिक मूल्यांसाठी उपक्रम सूचवा.
-

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Ed. II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
GUIDANCE AND COUNSELING (Elective)

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) _____ is the responsibility of guide.
A) Evaluation of the student B) Management
C) Reference work D) All of the above
- 2) _____ is not a type of guidance.
A) Educational B) Individual
C) Entertainmental D) Vocational
- 3) _____ is the step of directive counseling.
A) Analysis B) Synthesis
C) Diagnosis D) All of the above
- 4) Pioneer of the counseling process is _____.
A) J. M. Brevar B) E.G. Williams
C) Good D) None of these
- 5) _____ is not the role of teacher in vocational guidance.
A) To give new information B) To help for selection of business
C) Make a friendship D) Do give the guidance
- 6) Psychological counseling is used first time by _____.
A) R.W. Hight B) W. B. Slieder
C) Carl Rogers D) None of these
- 7) _____ is not important for preparation of counseling.
A) Reading B) Writing
C) Pre-counselling Interview D) Case history

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

७

- १) मार्गदर्शकाची _____ ही जबाबदारी आहे.
 अ) विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन ब) व्यवस्थापन
 क) संदर्भित कार्य ड) वरील सर्व
- २) _____ हा मार्गदर्शनाचा प्रकार नाही .
 अ) शैक्षणिक ब) व्यक्तिगत क) मनोरंजनात्मक ड) व्यावसायिक
- ३) निर्देशित समुपदेशनाची _____ ही पायरी आहे.
 अ) विश्लेषण ब) संश्लेषण क) निदान ड) वरील सर्व
- ४) समुपदेशन प्रक्रियेचा उद्गाता _____ हा आहे.
 अ) जे.एम. ब्रेवर ब) ई.जी. विलियम्स
 क) गुड ड) यापैकी नाही
- ५) व्यावसायिक मार्गदर्शनात _____ ही शिक्षकाची भूमिका नाही.
 अ) नवीन माहिती देणे ब) व्यवसाय निवडण्यात मदत
 क) मैत्री करणे ड) मार्गदर्शन करणे
- ६) मानसशास्त्रीय समुपदेशनाचा वापर सर्वप्रथम _____ ने केला.
 अ) आर.डब्ल्यू. हार्ट ब) डब्ल्यू.बी. स्लाईडर
 क) कार्ल रॉजर्स ड) यापैकी नाही
- ७) समुपदेशनाच्या पूर्व तयारीसाठी _____ महत्वपूर्ण नाही.
 अ) वाचन ब) लेखन
 क) समुपदेशन पूर्व मुलाखत ड) व्यक्ती इतिहास

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
GUIDANCE AND COUNSELING (Elective)**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 28

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right indicate full marks.*

2. Answer the following question (**any one**) : **10**

- 1) State the importance of Guidance and explain the types of Guidance.
- 2) What is counseling ? Explain the principles of counseling.

3. Write the answer of following : **10**

- 1) Write the scope of guidance.
- 2) Explain the role of teacher in guidance.

OR

- 3) Write the characteristics of client in counseling.
- 4) Explain the nature of group counseling.

4. Write the answer in brief (**any two**) : **8**

- 1) Write the assumptions of guidance.
- 2) Classroom learning and guidance.
- 3) Counseling interview.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) मार्गदर्शनाचे महत्व सांगून मार्गदर्शनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - २) समुपदेशन म्हणजे काय ? समुपदेशनाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : १०
- १) मार्गदर्शनाची व्याप्ती लिहा.
 - २) मार्गदर्शनात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ३) समुपदेशनात सल्लार्थींची वैशिष्ट्ये लिहा.
 - ४) समूह समुपदेशनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- १) मार्गदर्शनाची गृहीतके लिहा.
 - २) वर्ग अध्ययन व मार्गदर्शन.
 - ३) समुपदेशन मुलाखत.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATIONAL TECHNOLOGY**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

Instruction : Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) Instructional technology originated from the _____ Psychology.
a) Child b) Experimental c) Behavioural d) Educational
- 2) Loswel's model is mostly used in _____ communication.
a) Personal b) Technical c) Interclass d) Mass
- 3) Teleconferencing may be classified in _____ type of communication.
a) One sided non-verbal b) One sided verbal
c) Two sided verbal d) All above
- 4) System is a _____ concept.
a) Invisible b) Imaginary
c) Relative d) All above
- 5) _____ approach is not related to system approach.
a) Synthetic b) Behaviouristic
c) Informatics d) Holistic
- 6) _____ is not fundamental principle of programmed learning.
a) Small steps b) Slow progress
c) Instant verification d) Active response
- 7) LCD projector means _____ projector.
a) Liquid Crystal Digital b) Liquid Computer Digital
c) Liquid Crystal Display d) Liquid Computer Display

मराठी रूपांतर

१. खालील बहुपर्यायी प्रश्नांपैकी योग्य पर्यायाची निवडा.

७

- १) अनुदेशन तंत्रविज्ञानाचा उगम _____ मानसशास्त्र मधून झाला.
 अ) बाल ब) प्रायोगिक
 क) वर्तन ड) शैक्षणिक
- २) लॉस्वेलचे प्रतिमान _____ संप्रेषणात अधिक प्रमाणात वापरले जाते.
 अ) वैयक्तिक ब) तांत्रिक
 क) वर्गांतर्गत ड) जनसंपर्क
- ३) टेलीकॉन्फरन्सिंग चे वर्गीकरण _____ या संप्रेषण प्रकारात करता येईल.
 अ) एकमार्गी अमौखिक ब) एकमार्गी मौखिक
 क) द्विमार्गी मौखिक ड) वरील सर्व
- ४) प्रणाली _____ संकल्पना आहे.
 अ) अदृश्य ब) काल्पनिक
 क) सापेक्ष ड) वरील सर्व
- ५) _____ दृष्टिकोन हा प्रणाली उपागमाशी निगडीत नाही.
 अ) संश्लेषणात्मक ब) वर्तनवादी
 क) माहितीशास्त्र ड) समष्टिवादी
- ६) अभिक्रमित अध्ययनाचे _____ हे आधारभूत तत्त्व नाही.
 अ) लघुत्तम पायऱ्या ब) संध गतीने प्रगती
 क) त्वरीत पडताळा ड) सक्रीय प्रतिसाद
- ७) एल.सी.डी. प्रक्षेपक म्हणजे _____ प्रक्षेपक होय.
 अ) Liquid Crystal Digital ब) Liquid Computer Digital
 क) Liquid Crystal Display ड) Liquid Computer Display

Seat No.	
-----------------	--

Set

P

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATIONAL TECHNOLOGY**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 28

2. Explain various types of communication. Which precautions should you take for the effective communication in classroom ? **10**

OR

What is meant by System ? Explain various principles of system. Explain steps of system approach with proper sequence for solving any problem in your school. **10**

3. A) Explain the role of educational technology teacher. **5**
B) Explain the principles of programmed learning. **5**

OR

- A) Explain the importance of audio tools. How you will use these tools in your teaching of subject ? **5**
B) What is educational technology ? Explain its importance in teaching process. **5**

4. Answer the following question in brief (**any 2**) : **8**
a) How will you prepare free and inexpensive instruction material for your teaching subject ?
b) Explain Personalized Instructional System.
c) Explain importance of language Laboratory.

मराठी रूपांतर

२. संज्ञापनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. तुमचे वर्गातील संज्ञापन प्रभावी करण्यासाठी कोणती दक्षता घ्याल ? १०

किंवा

प्रणाली म्हणजे काय ? प्रणालीची विविध तत्त्वे स्पष्ट करा. तुमच्या शाळेतील एखादी समस्या सोडवण्यासाठी प्रणाली उपागमाच्या कोणत्या पायऱ्या उपयोगात आणाल ते क्रमवार स्पष्ट करा. १०

३. अ) शैक्षणिक तंत्रविज्ञान शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. ५

ब) अभिक्रमित अध्ययनाची तत्त्वे स्पष्ट करा. ५

किंवा

अ) श्राव्य साधनांचे महत्त्व सांगा. तुमच्या विषयाच्या अध्यापनात या श्राव्य साधनांचा कसा उपयोग कराल ? ५

ब) शैक्षणिक तंत्रविज्ञान म्हणजे काय ? त्याचे अध्यापन पक्रियेतील महत्त्व स्पष्ट करा. ५

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. (फक्त २) ८

१) तुम्ही तुमच्या अध्यापन विषयासाठी मोफत व स्वस्त मिळणारे अनुदेशन साहित्य कसे तयार कराल ?

२) व्यक्तिगत अनुदेशन प्रणाली स्पष्ट करा.

३) भाषा प्रयोगशाळेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

SLR-IC – 35

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
ENVIRONMENTAL EDUCATION**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions** : 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) Green house gas _____ is responsible for global warming.
A) Carbon dioxide B) Ammonia
C) Oxygen D) Nitrogen
- 2) 5th June is celebrated as _____ day.
A) World Population B) World Environment
C) World Forest Animal D) Vasundhara
- 3) _____ movement was related to save Himalayan forests and biodiversity.
A) Appico B) Chipako
C) Save Himalayas D) Save environment
- 4) Earthquake is a _____ disaster.
A) Social B) Biological C) Global D) Natural
- 5) In environmental education, _____ is included.
A) Awareness about environment
B) Analysis of environment
C) Positive approach of environment
D) All above
- 6) _____ method is not more useful for environmental education.
A) Lecture B) Project C) Discussion D) Exhibition
- 7) The surrounding condition required for men's social life is called _____
A) Ecosystem B) Environment C) Ecology D) Atmosphere

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) जागतिक तापमान वाढीसाठी _____ हरितगृह वायू कारणीभूत आहे.
 अ) कार्बन डायऑक्साईड ब) अमोनिया
 क) ऑक्सिजन ड) नायट्रोजन
- 2) 5 जून हा दिवस _____ म्हणून पाळला जातो.
 अ) जागतिक लोकसंख्या दिन ब) जागतिक पर्यावरण दिन
 क) जागतिक वन्यजीव दिन ड) वसुंधरा दिन
- 3) हिमालयीन जंगले व जैवविविधता वाचविण्यासाठी _____ आंदोलन झाले.
 अ) अपिको ब) चिपको
 क) हिमालय बचाव ड) पर्यावरण बचाव
- 4) भूकंप ही _____ आपत्ती आहे.
 अ) सामाजिक ब) जैविक
 क) जागतिक ड) नैसर्गिक
- 5) पर्यावरण शिक्षणात _____ चा समावेश होतो.
 अ) पर्यावरणाबाबत जाणीव जागृती
 ब) पर्यावरणाचे विश्लेषण
 क) पर्यावरणाबाबतचा सकारात्मक दृष्टिकोन
 ड) वरील सर्व
- 6) पर्यावरण शिक्षणासाठी _____ ही पद्धत अधिक उपयुक्त नाही.
 अ) व्याख्यान ब) प्रकल्प
 क) चर्चा ड) प्रदर्शन
- 7) मानवाच्या सामाजिक जीवनासाठी आवश्यक असणारी सभोवतालची परिस्थिती म्हणजे _____ होय.
 अ) परिसंस्था ब) पर्यावरण
 क) परिस्थितिकी ड) वातावरण

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
ENVIRONMENTAL EDUCATION**

Day and Date : Monday, 14-5-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 28

N.B. : All questions are compulsory.

2. Answer the following question : 10

Explain the concept of environmental education and role of teachers in environmental education.

OR

Explain the concept, problems of the water pollution and its effect on human health.

3. Answer the following question :

A) Explain the Tiger project. 5

B) Which are the remedial measures of environmental problems ? 5

OR

A) Explain the concept of population explosion. 5

B) What is meant by global warming ? 5

4. Answer the following questions in brief (**any two**) : 8

1) What is meant by environmental ethics ?

2) Explain curricular activities related to environmental education at secondary level.

3) Explain the concept of marine pollution.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
पर्यावरण शिक्षणाची संकल्पना व पर्यावरण शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
जल प्रदूषणाची संकल्पना, समस्या व त्याचा मानवी आरोग्यावरील परिणाम स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :
अ) व्याघ्र प्रकल्प स्पष्ट करा. 5
ब) पर्यावरणीय समस्यासाठी उपचारात्मक परिमाणे कोणती ? 5
किंवा
अ) लोकसंख्या विस्फोटाची संकल्पना स्पष्ट करा. 5
ब) जागतिक तापमान वाढ म्हणजे काय ? 5
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही दोन) : 8
1) पर्यावरणीय नितिमत्ता म्हणजे काय ?
2) माध्यमिक स्तरावरील पर्यावरण शिक्षणाशी संबंधित शालेय उपक्रम स्पष्ट करा.
3) सागरी प्रदूषणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
-